

Naročnina mesečne
12 Lir, za inozem-
stvo 20 Lir — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 34 Lir, za
inozemstvo 50 Lir.
Ček. rač. Ljubljana
10.650 za naročnino
in 10.349 za inserate.
Podružnice:
Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje Italijanskega in tujega
izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

SCLOVENE

Abbonamenti: Mese
12 Lire; Estero, me-
se 20 Lire, Edizione
domenica, anno 34
Lire, Estero 50 Lire.
C. C. P. Lubiana
10.650 per gli abbo-
namenti; 10.349 per
le inserzioni.
Filiale:
Novo mesto

Izaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.
Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.
Telefon 4001-4005.
Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Il ripiegamento inglese presso Agedabia

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:
Sotto la vigorosa pressione delle unità meccanizzate nostre e tedesche il nemico ha accentuato nella giornata di ieri il suo ripiegamento in direzione di Agedabia. Nel corso delle operazioni sono stati catturati numerosi prigionieri.

Il bottino consiste finora in 47 pezzi di artiglieria, in alcune decine di carri armati e autobluinde e oltre 100 automezzi fra distrutti e catturati.

La aviazione italo-germanica la cui superiorità si afferma vittoriosa prosegue infaticabile nello adempimento dei suoi compiti attaccando con ottimi risultati colonne di automezzi, ammassamenti di truppe, depositi avversari.

Un nostro velivolo non è rientrato. Anche su Malta continuano intense le azioni di bombardamento della arma aerea: due apparecchi al suolo, baraccamenti, edifici militari risultano efficacemente colpiti.

Vojno poročilo št. 600 Angleški umik pri Agedabiji

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Pod silnim pritiskom naših in nemških motoriziranih edinic je večeraj sovražnik pospešil svoj umik v smeri proti Agedabiji. Med boji je bilo zajetih mnogo ujetnikov.

Plen obsega do sedaj 47 topov, več deset tankov in oklepnih avtomobilov in nad sto avtomobilskih vozil je bilo uničenih in zaplenjenih.

Nemško letalstvo, žigar premoč se uveljavlja zmagovito, neutrudno nadaljuje svoje naloge, ko z najboljšimi uspehi napada kolone avtomobilskih vozil, zbirališča čet in sedeže sovražnih poveljstev. Eno naše letalo se ni vrnilo.

Letalstvo je odločno nadaljevalo z bombardiranjem Malte; uspešno so bila zadeta letala na tleh, taborišča, vojaška poslopja.

Živahni boji na vzhodu

Nemško vojno poročilo

Hitlerjev glavni stan, 23. januarja. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

Na vzhodu se kar naprej živahni boji.

Pri protinapadu na srednjem odseku bojišča so bile sovražniku prizadejane ropet velike krvave izgube. Zaplenili smo 35 topov in mnogo težkega orožja.

Na morju okoli Anglije so bojna letala poškodovala večjo tovorno ladjo. Nočni napadi letalstva so veljali pristožnim in vojaškim napravam v južni in jugovzhodni Angliji.

Sovjetska ofenziva na finski fronti ni uspela

Helsinki, 23. jan. AS. Podrobnosti o ponesrečeni sovjetski ofenzivi, ki se je pričela 10. januarja na severnem odseku karelijske fronte, ki so jih dali ujeti sovjetski vojaški na fronti pri Petrogradu, so velikega vojaškega in političnega pomena. Vrhovno sovjetsko poveljstvo se je na trajni angleški in ameriški pritisk po velikih naporih pri Tihvinu ter na valdajskem bojišču moralo odločiti prepeljati s te fronte sibirsko četo v vsej naglici na finsko fronto, ker se smatra, da so te čete najbolj pripravne za tipično vojevanje v gozdu, za katero je tako pripraven finski vojak. Bilo je pet svežih in posebno izurjenih sovjetskih divizij, ki jih je imelo sovjetsko vodstvo pripravljenih za preboj fronte ob Oneskem jezeru; s temi četami naj bi bili doseženi lahki in hitri uspehi, kakor so zatrjevali najbolj poučeni pristojni anglosaksonski organi in pa »demoralizacija zelo utrujenega finskega vojaka, ki tudi nima nobene zaslombe med pobitim obupanim prebivalstvom v notranjosti države. Sovjetsko poveljstvo je storilo vse, da bi doseglo pričakovani hitri uspeh. Pod zaščito peklenjskega ognja vseh kalibrov so sovjetske pehotne divizije prešle 1. januarja v napad. Tri divizije so prodirale od vzhoda iz Poventse na Stalinov kanal, dočim sta se drugi dve diviziji podali preko zamrznjenega Oneskega jezera proti majhnim polotokom na severu tega jezera. Začelo se je torej obkoljevanje Poventse, ključa Oneskega jezera od severovzhoda proti jugu. Od obupne jezne množice, ki je upala, da bo v kratkem času pridrla proti murmanskim železnici in na važno križišče Karhumaki je bilo trdnico v finskih rokah. Po nekaj dneh je bila Poventsa popolnoma obkoljena. Držale so jo slabe sile, ki so bile pod stalnimi napadi topništva in letalstva vse dotlej, dokler se ni začela genialna finska protiofenziva, ki je z zelo hitrim in odločnim manevriranjem zajela večji del napadajočih sovjetskih čet v nevarne klešče, ki so jih tvorili bataljoni smučarjev, oboroženi z najboljšimi napa-

Saigon, 23. jan. AS. Iz Rangoona poročajo, da se bo zaradi hitrega japonskega napredovanja birmanska vlada preselila bolj v notranjščino države, v Mandalay. To se bo zgodilo na pritisk angleških oblasti, kajti prebivalstvo je vedno bolj vznemirjeno zaradi japonskega vpadu in pa iz strahu pred letalskimi napadi.

Rim, 23. jan. AS. Uradna angleška poročevalska agencija poroča, da general Bennet, poveljnik avstralskih sil na Malajskem polotoku, smatra, da je položaj južno od reke Muar odločilnega pomena za silno važno usodo Singapura. General je najbolj v skrbeh za desno krilo svojih čet.

Tokio, 23. jan. AS. »Niči-Niči« piše v svoji večerajšnji številki o japonskem napredovanju v Birmano in pravi, da je ugoden potek napredovanja korak bliže k popolnemu nadzorstvu nad Malajskim polotokom in da bodo japonski vojaki s tem med drugim tudi dokončali izločitev Avstralije in pripomogli k razpadu angleške imperije.

Tokio, 23. jan. AS. Po srditih bitkah, trajajočih okoli osem ur, so Japonci večeraj zasedli Moron, ležeč na zahodni obali polotoka Batanga, 8 km vstran od vojaškega pristanišča Olangapo, ki so se mu že tudi približali Japonci.

Sanghaj, 23. jan. AS. Poveljnik japonske vojske, ki je vdrle v Birmo, je po radiu naslovil apel birmanskemu ljudstvu in ga povabil k sodelovanju z Japonci, kateri ga hočejo osvoboditi iz stoletnega angleškega imperializma.

Tokio, 23. jan. AS. Japonski oddelek ki se sedaj uredili na Tarakanu na otoku Borneu, medtem pa so zasedli polotok Minahassa na severnem Celebesu. Prebivalstvo je kar ostrmel zaradi hitrosti, s katero napredujejo Japonci na Borneu. Po načrtu bi se morala nizozemska posadka na Minahassu upirati vsaj nekaj dni, toda Japonci so ji ta načrt preprečili. Na Filipinih ostanki čet generala Mac Arthura nudijo zadnji obupen odpor. Japonci so na zasedenem ozemlju že vzpostavili železniški promet.

Tokio, 23. jan. AS. Japonske kolone nezadržno napredujejo proti skrajnemu koncu južne Malaje in angleški branilci se povsod v neredu umikajo. Na osrednjem delu bojišča so Japonci prekorčili Labis in odrezali umik avstralskim četam. Južno od reke Muar so imeli Angleži mnogo mrtvih. Hudi boji so bili zlasti na bojišču pri Bakri, blizu Tpayonga, 15 km severno od Batupahata, na zahodnem delu države Johore.

Lizbona, 23. jan. AS. Ameriško vojno ministrstvo je objavilo uradno poročilo o vojaškem položaju na polotoku Batangu. Japonske sile so sprožile splošen napad na ameriške čete, ki jim poveljuje general Mac Arthur. Zlasti je bil silovit napad na osrednjem odseku in na levem krilu.

V Severni Afriki nemške in italijanske čete zasledujejo pobitega sovražnika. Do sedaj je bilo uničenih deset angleških tankov, 46 topov in nad sto avtomobilskih vozil pa je bilo zaplenjenih. Skupine nemškega in italijanskega letalstva so prizadejale sovražniku, ki je bil vržen na prostor južno od Agedabije, nove hude izgube.

Na otoku Maliti so bila bombardirana podnevi in ponoči sovražna letalska in pomorska oporišča.

Angleški bombniki so ponoči metali rušilne in žažgalne bombe na nekatere kraje v zahodni Nemčiji in na stanovanjske predele in javna poslopja v Münstru. Edine vojne mornarice so sestrelile tri angleške bombnike.

Seja španske vlade

Madrid, 23. jan. AS. Pod predsedstvom generala Franca se je večera vlada na sejo in delo vlade obsega tolišen dnevni red, da ga bodo obravnavali na treh sejah

Govor predsednika bolgarske vlade: Sedanja vojna bo preobrazila ves svet

Sofija, 23. jan. AS. Sešel se je vrhovni svet za civilno mobilizacijo in je na seji govoril predsednik bolgarske vlade Filov. Filov je med drugim rekel:

»Za nad dve leti opazujemo vojno, ki bo odločilna za vse človeštvo. To je totalna vojna, ker bo skušala preobraziti ves svet, ki terja pravico za novo in svobodno življenje, to življenje pa se more organizirati samo na ta način, da

Japonske čete se še izkrcujejo v zalivu Lingayen. Japonska letala so silovito bombardirala mesto Cebu na otoku Cebu.

Ad Japonska
Sanghaj, 23. jan. AS. Novice z Malajskega polotoka poročajo, da so bile tri anglo-ameriške bojne ladje izveličene z dna v Malaki. Novica pa še ni potrjena.

Tokio, 23. jan. AS. Vojni dopisnik lista »Niči-Niči« poroča z Batanga, da se na Filipinih ameriške čete stalno umikajo pred močno ofenzivo Japoncev na polotoku Batangu

Japonski letalski napadi na Rabaul

Lisbona, 23. jan. AS. Kakor poroča londonski radio, so japonska letala silovito napadla mesto Rabaul, ki je prestolnica Nove Gvineje. Bombe so hudo poškodovale važne vojaške cilje in prekinjena je bila brzajavna in telefonska zveza med Rabaulom in Melbourneom. Najbrže »ta« bili uničeni brzajavna in telefonska centrala

Uspehi letalskih napadov na Singapur

Tokio, 23. jan. AS. Japonski cesarski glavni stan objavlja, da je japonsko letalstvo devetnajstkrat bombardiralo Singapur in doseglo naslednje uspehe:

1. Bombe so zadele vojaško in politično središče Singapurja, kjer je nastal velik požar.
2. Sovražna ladja je bila potopljena, neka druga pa močno poškodovana v pristanišču Singapurja.
3. Letališče v Telgahu je bilo razdejano in mnogo letal je bilo zažganih ali uničenih. Letalo vrste »Spitfire« je bilo sestreljeno. Med zadnjim napadom je japonsko letalstvo izgubilo eno letalo.

Anglija ne more računati na Birmo

Tokio, 23. jan. AS. List »Kokumin« piše o aretaciji birmanskega ministrskega predsednika, ki

Načela japonske politike v zasedenih krajih

Tokio, 23. jan. AS. Predsednik vlade je pred parlamentom podal glavna načela o upravi v zasedenih pokrajinah. Ta načela so:

1. Japonska si mora zagotoviti sredstva, ki so potrebna za nadaljevanje vojne.
2. Južne dežele ne bodo smele izvažati v države, ki so v sovražnem stanju z Japonsko.
3. Zasedene pokrajine morajo dobavljati živež japonskim četam v dotičnem kraju.
4. Inozemska podjetja bodo povabljena, da naj sodelujejo z Japonsko.

Predsednik japonske vlade o Rooseveltovih številkah

Tokio, 23. jan. AS. Agencija Domei poroča, da je predsednik vlade general Tojo v petek govoril v parlamentu in izjavil, da bo Japonska v vojni za veliko vzhodno Azijo zmagala. Dokler

Obramba v Libiji je velika italijanska in nemška zmaga

Berlin, 23. jan. AS. Na osnovi poročil, s katerimi razpolagajo v Berlinu, so tam mnenja, da se je angleška ofenziva v Libiji za Angleže slabo končala. Anglija je poslala tja svoje najboljše čete, toda ni dosegla nobenega odločilnega uspeha, dočim se v Aziji vedno bolj čutijo posledice oredotočenja angleških sil v Severni Afriki. Angleški nameni so bili:

1. napredovati do Tunisa ne samo zato, da bi pridobili nova oporišča za napade na Italijo, mar-

Omejitve izvoza v Turčiji

Carigrad, 23. jan. AS. Komisija za izvedbo zakona o narodni obrambi je prepovedala izvoz katerega koli produkta, potrebnega državi. Uvedeno je bilo tudi obvezno delo v industriji in tovarnah

Poglavnik ustaški mladini

Zagreb, 23. jan. AS. Poglavnik je v odgovoru voditelju ustaške mladine, ki ga je po končanem tečaju obiskala, dejal med drugim, da je hrvatski narod podal jasne dokaze svoje življenjske sposobnosti in lastne državnosti, za katero se je že dolgo časa boril. Poglavnik je vzpodbujal nato ustaško mladino, naj bo vedno blizu ljudstvu ter naj se nikdar ne oddalji od izpolnitve svojih nalog zavedajoč se, da predstavlja kmečki in delavski stan moč in bodočnost hrvatske države.

kaže, da je Anglija izgubila vsako upanje na pomoč Birmancev. Anglija je Birmance vedno stekala in izrabljala, Japonska pa se bori za pravico in dobrobit azijskih narodov in jim je pripravljena dati evobodo in neodvisnost. S tajske meje so prišla poročila, da so Japonci v Birmi prekorčili reko Salween. Ko so zavzeli prehod pri Grande Endesu, zmagovalno napredujejo. 4 ameriška letala so napadla Japonce, toda japonski lovci so hitro očistili nebo. Sovražna letala so bila sestreljena. Japonske čete so na zahodu že pripele preko Ayeritana blizu Klunga in so tako odsekale večji del sovražnih sil.

Rim, 23. jan. AS. Novice, ki so prispele iz Indije v London niso nič razveseljive. Navzlic angleškemu dobrikanju in grožnjam Indijci ne morejo razumeti, zakaj naj bi bili vpreženi v podiračo se voz angliškega imperija. Angleške oblasti so morale podvzeti nove varnostne ukrepe za preprečitev neredov. Med drugim so bile prepovedane stavke in zborovanja vseh vrst. Tisti, ki bi se jih udeležili, pridejo pred sodišče na narodno obrambo,

Birmanska vlada odhaja iz Rangoona

Saigon, 23. jan. AS. Iz Rangoona se je izvedelo, da je birmanska vlada zaradi prodiranja japonskih čet v Birmanijo sklenila prenesti svoj sedež v Mandalaj, ki je v notranjosti države.

Cebu

Je eden izmed južnih Filipinskih otokov in je velik 4697 kv. km, ter ima 727.955 prebivalcev. Otok je hribovit in se na njem prideluje zlasti mnogo riža, kave, sladkorja, kakava, mnogo je pa tudi premogovnikov. Glavno mesto otoka je Cebu, ki ima 84.000 prebivalcev. To mesto je obenem najstarejša španska naselbina na Filipinih in ima lepo pristanišče ter močno utrdbo.

ima Japonska može, ki so se učili v 300 letih japonski zgodovini, je Amerika ne bo premagala, ker se zanaša na svoje materialno moč, kajti vojno izvojujejo nazadnje samo može.

Nato so poslanci vprašali Tojo, kaj misli o ogromnih številkah za ameriško oborožitev. General Tojo je odgovoril:

»Meni so pijane Rooseveltove poslanice kongresu in njegovo astronomsko številke znane, vendar se tega prav nič ne bojim, ker vojne nazadnje ne bo dobil denar. Japonska bo zmagala, ker razpolaga s tremi činitelji, ki so za zmago važni: 1. moštvo, 2. izvežbanost, 3. gradivo, ki je za vojno potrebno, je na razpolago.

Kar se tiče moštva in njegovega junaštva, pa je Japonska na čelu vsega sveta. To so razlogi, zaradi katerih se ne bojim Amerike, dasi napoveduje ogromne vojne izdatke in ti vojni izdatki so zares pomembni.«

več da bi omogočili morebitne vpad generala d Galleja v Francosko Severno Afriko;

2. izpolniti obljubo Stalinu, da bodo ustanovili drugo fronto. Toda ti načrti so se popolnoma podrli. Obramba Osnih sil proti angleškim silam v Severni Afriki pomeni veliko italijansko-nemško zmago. Dokazuje tudi napadalnega duha Osnih sil, ki ga je pokazal Rommelov naval na angleške zasledovalce in ki jim je prizadel znatne izgube v moštvi in tankih.

Splošen odpor proti angleškemu imperializmu

Tokio, 23. jan. AS. Med tukajšnjimi političnimi krogi razlagajo dejstvo, da so angleške oblasti zaprle 300 južnoafriških rudarjev in pravijo, da to dejstvo zopet dokazuje, da ni samo na tem delu angleškega imperija, ampak v celotni imperiji zele razširjeno nezadovoljstvo zoper sistem angleškega vladanja. Angleški imperijalizem je vzbudil v svojo nesramnostno odpor v Indiji, v Birmi, na Irskem in v domonionih. Isti krogi opazujejo, da skuša Anglija obupno zavreti razpad svojega imperija z odstranjenjem voditeljev opozicijskih strank in pa na ta način, da podvržene narode priklene na sebe s pomočjo korupcije, prilizovanja in sile.

Obvezna vojaška služba na Novi Zelandiji

Rim, 23. jan. AS. Vlada Nove Zelandije je sprejela zakon o obvezni vojaški službi. Vsi moški od 18. do 46. leta se morajo vpisati v vojaškem

Poljski konzulati v Španiji zaprti

Madrid, 23. jan. AS. Španska vlada je ukazala, da se poljski v Španiji zaprti poljsko poslanstvo in poljski konzulati.

Štiri usmrtitve v Barceloni

Barcelona, 23. jan. AS. Usmrtjeni so bili štirje obsojenci, ki jih je obsodilo na smrt vojno sodišče. Obsojenci so pripadali levičarjem in so zagrešili mnogo zločinov.

Združene države si prisvajajo surovine Južne Amerike

Buenos Aires, 23. jan. AS. Dopolnjen nemškega poročevalskega urada poroča, da na konferenci v Rio de Janeiru se vedno iščejo rešitve za politična vprašanja, medtem pa se že obravnavajo glavna gospodarska vprašanja.

Največ se govori o nadzoru nad izvozom, ker si hočejo Združene države prisvojiti vse tiste surovine, ki so važne za vojno proizvodnjo. Prav tako se posvetujejo o tem, kako naj vsaka država prejme tisto, kar za lastno oborožitev potrebuje.

V vsaki državi bo gospodarska delavnost postavljena pod nadzorstvo, da tako ameriška zveza na tem polju ne bi trpela škoda. Argentinska delegacija pa izjavlja, da grede odredbe o nadzoru nad inozemskimi podjetji daleč okvir gospodarstva in to je nevarno za ameriško vzajemnost.

Argentina in Čile zahtevata predvsem, da Združene države temeljito spremene svojo politiko

cen, ker ta politika ščiti samo Združene države in škoduje Južni Ameriki.

Rio de Janeiro, 23. jan. AS. Zastopnik pravosodnega in notranjega ministra je izjavil častnikarjem, da ne bo izdala nikakršna nova prepoved delovanja tujih družin in da njihovo delovanje že urejeno z obstoječimi zakoni. Minister je opomnil, da želi vlada ščititi delo, življenje in lastnino tujcev, ki s svojim zgledom služijo narodnemu prospehu.

Iz Srbije

Hud mraz je pritisnil tudi v Belgradu. Ljudje so v skrbeh, ker se vedno nimajo na razpolago zadostnih količin kuriva, čeprav ga občina dobiva več kakor pa prejšnje čase. Občina misli zapleniti drva tudi pri vseh tistih, ki jih imajo nad 50 kub. metrov. Koliko uspeha bo imela s to akcijo, ni znano. Gotovo je, da je ljudi, ki bi imeli danes v Belgradu toliko drv na razpolago, zelo malo.

Trda s prehrano v Belgradu. Poročali smo že, da ima vsa prehrana v Belgradu v rokah ravnateljstva za prehrano, po srbsko: direkcija za ishrano, ki pa, izgleda, v svoji akciji nima preveč sreče ter so hudomušni Belgradčani že pričeli o njej govoriti razne stvari. Tako lahko slišiš na račun omenjenega ravnateljstva na vsakem koraku opazke: »Koda diris hrani, toga konkordija sahraniti, ali bodkad deli meso diris, nema ga ni za miris. Zaradi preskrbe Belgrada s kruhom je nastopila zopet velika težava. Diris namreč ne more nikjer dobiti pšenične ali pa vsaj enotne krušne moke ter bo od sedaj zopet prišla na vrsto proja, neke vrste koruzni kruh, ki pa ga belgrajski peki sploh ne znajo peči ter je bil dostikrat ta kruh sploh neužit. Koruzno moko so peki že pričeli dobivati.

Učenci srednje tehnične šole na praksi. Zaradi pomanjkanja drv in premoga so morale ustaviti pouk v Srbiji tudi vse tamošnje srednje tehnične šole. Ministrstvo za narodno gospodarstvo je sedaj izdalo razpis, da morajo vsi učenci teh šol stopiti v prakso. V službo naj stopijo v kako podjetje v domačem kraju. Sedanjim zaposlitev jim bo šolska oblast priznala za počitniško prakso.

Vse nogometne tekme prepovedane. Zaradi izrednih pri pomanjkanju nogometnih tekem v Belgradu, je belgrajska nogometna podzveza do nadaljnjega prepovedala na svojem področju vse nogometne tekme in tudi treninge, v kolikor bi nanje prihajalo tudi občinstvo.

Smrti slučaj. V Jagodini je nenadoma umrl 76-letni Vekoslav Stupan. Pokojni Stupan se je hotel s svojo hčerko preseliti iz Jagodine v Belgrad. Iz Jagodine je nameraval odpotovati z večernim vlakom. Pri vstopu v vlak pa ga je zadela srčna kap. Pokopali so ga 2. januarja. Na jagodinsko pokopališče ga je spremljala polnoštevno tamošnja slovenska kolonija.

Nova pooblastila za komisarja Smedereva. Srbska vlada je dala nova pooblastila, s katerimi je razširila doseženi delokrog izrednemu komisarju za obnovo Smedereva. Ta komisar je, kakor znano, Dimitrij Ljotić, ki bo sedaj tudi lahko reševal vsa vprašanja, ki se nanašajo na izvedbo komasacije in na ureditev sporov, nastalih med zavarovalnimi družbami in njenimi zavarovalci zaradi povračila škode, ki jo je povzročila lanske letošna strahovita eksplozija.

Spopolnitev belgrajske zverinjaka. Uprava belgrajskega zverinjaka je sklenila nabaviti vse tiste zveri, ki so jih morali ob izbruhu vojne lanske leto pobiti, ali so pa tekom lanskega leta poginile. Tako je uprava že kupila v Nemčiji dva bela medveda, več ameriških bizonov, enogrobo kamelo, dva rjava medveda, dva avstralska dingosa in osem parov raznih divjih rac in gos.

Staro politično življenje se pod nobenim pogojem ne sme obnavljati. Poročali smo že, da so vsi novimenovani okrožni načelniki že prevzeli svoja okrožja, kjer so že pričeli izvajati vsa navedila in naročila predsednika vlade in notranjega ministra zaradi obnove države. Vsem okrožnim načelnikom sta, kakor znano, tako general Nedić kakor notranji minister Ačimović, naročila, da morajo skrbno paziti, da se pod nobenim pogojem ne bo obnavljalo staro politično življenje. Po njunem mnenju se morajo danes vsi Srbi uvrstiti v skupno nar. fronto za obnovo Srbije.

Po srbskih šolah so pričeli zadnje čase predvajati kulturne filme. Vse predstave so dobro obiskane.

Iz Hrvatske

Dr. Benzon zopet poslanik. Prejšnji hrvatski poslanik v Berlinu dr. Benzon, ki ga je bil Polglavnik pred časom odpoklical in imenoval za rednega profesorja na medicinski fakulteti v Zagrebu, je sedaj zopet imenovan za hrvatskega poslanika v Bukaresti. Dosedanji hrvatski poslanik v Bukaresti dr. Edo Bulat je razrešen svoje dosedanje službe.

General Stancer govori hrvatskim vojakom. Naš list je že poročal, da je bila v Zagrebu pred kratkim zaprisega regrutov vseh vrst orožja zagrebške garnizije. Po službi božji so bili vsi regruti zapriseženi, nakar jih je nagovoril s daljšim govorom vrhovni nadzornik hrvatske kopenske vojske general Stancer. V govoru je poudarjal vse vrline hrvatskega vojaka. Novim članom hrvatske oborožene sile je postavil za vzgled ustaše in domobrance, ki v Bosni po raznih etoskakh stoji na mrtvi straži. Posebej omenja junake iz Mokrega, Kalinovika, Višegrada in predvsem člane zagrebškega konjeniškega polka, ki že polnih pet mesecev odoleva raznim zahrbtnim napadom neprijatelja na Romuniji planini in to kljub mrazu, snegu in ledu.

Na povabilo visokih nemških častnikov je obiskal hrvatske prostovoljce na vzhodnem bojišču kapetan Ante Matašić. Po svoji vrnitvi z bojišča kapetan Matašić izjavlja, da se hrvatski prostovoljci bore zelo hrabro, drugi se pa pripravljajo že za borbo v ozadju bojišča.

Okrožnica glavnega ustaškega poveljstva. Poveljnik uprave v glavnem ustaškem poveljstvu, Blaž Lorković, je razposlal okrožnico vsem ustaškim poveljnikom in njim podrejenim organom, v katerih jih poziva, da morajo skrbno paziti, da se bodo vladne odredbe o racianiranju živil povsod točno izvrševale. Vsak prestop izdanih predpisov morajo javiti najbližji postaji gospodarske policije, težje slučaje pa tudi ustaškemu poveljstvu v Zagrebu.

Hrvatska mladinska enciklopedija. Hrvatski bibliografski zavod v Zagrebu namerava izdati obsežno mladinsko enciklopedijo. »Znanje in radost«. Enciklopedija bo obsegala 10 knjig, od katerih bo imela vsaka po 700 strani ter bo stala 200 kun. Prva knjiga bo izšla že za velikonočne praznike. Enciklopedijo sestavlja in pripravlja nad 200 hrvatskih pisateljev, pesnikov in slikarjev.

V Ogulinu bo kmalu pričeli izhajati tednik »Mir«, ki se bo bavil samo z verskimi vprašanji.

Gospodarstvo

Novi ljubljanski proračun

Z odločbo Visokega Komisarja so bili odobreni proračuni mestne občine Ljubljanske za tekoče leto. Obenem so bili odobreni tudi proračuni mestnih podjetij ter specialnih fondov in posebnih občinskih ustanov.

Skupno znaša ljubljanski proračun 41.517.913 lir, proračun podjetij pa 25.095.826 lir, skupno 71.075.944 lir, dočim je znašal proračun za preteklo leto 118.36 milij. dinarjev. Proračun fondov in posebnih občinskih ustanov znaša 4.46 milij. lir.

Splošne določbe glede občinskega proračuna so ostale še nadalje v veljavi, izpremenjena pa so določila glede pobiranja občinskih davščin in datatev kakor tudi njih višina.

Občinska doklada na vse neposredne davke je ostala neizpremenjena, 60 %. Izpremenjena pa je lestvica za posebno socialno doklado. Nova lestvica je naslednja: 4 % od neposrednih davkov pri dohodku od 20.000 do 30.000 lir, 6 % pri dohodku 30.000 do 60.000 lir, 8 % pri dohodku od 60.000 do 100.000 lir, 10 % pri dohodku od 100.000 do 140.000 lir, 12 % pri dohodku od 140.000 do 175.000 lir, 14 % pri dohodku od 175.000 do 200.000 lir, 16 % pri dohodku od 200.000 do 250.000 lir, 18 % pri dohodku od 250.000 do 400.000 lir in 20 % pri dohodku nad 400.000 lir. Dosedanja višina te davščine je znašala od 2 do 10 % za dohodke od 60.000 din do 1 milij. din, odn. preko.

Izpremenjena je iz dinarjev v lire občinska tehtnina, ki je znašala prej od 4 do 21 din, sedaj pa znaša 2 do 14 lir. V sličnem odnosu je bila zvišana tudi občinska tržnina, v manjši meri pa je bila zvišana občinska sejmarna. Mestarina znaša sedaj od 1,60 do 9,50 lire, dočim je znašala prej 4 do 25 din po prostoru.

Vodovodna naklada znaša kot za prejšnje leto 6,5 % uradno ugotovljene kosmate najemnine. Vodovodno naklado pa morajo kot v prejšnjem letu plačati tudi lastniki vsega nepozidanega sveta, ki leži ob cestah, ulicah ali trgih, kjer je vodovodna napeljava že izvedena. Vodovodna naklada znaša pri priljubljenih hišah od 3 do 12 lir (prej 7,30 do 30 din), pri enonadstropnih hišah 6 do 24 lir (prej 15 do 60 din), pri dvonadstropnih hišah 9 do 36 lir (prej 2,50 do 90 din), pri trinadstropnih 24 in 48 lir (60, oz. 120 din), pri štirinadstropnih 30 in 60 lir (prej 75, 150 din), pri petnadstropnih 36, 72 lir (prej 90, 180 din), pri šestnadstropnih 42,84 lir (prej 105, 200 din) in pri neboličniku 84, oz. 168 lir (prej 200, oz. 400 din).

Občinska pristojbina za porabljeno vodo znaša za vsak kub. meter 1,20 lire, dočim je znašala prej 3 dinarje, slično se je izpremenila tudi lestvica za večje porabo.

Tarifa za občinsko vodomerščino se je izpremenila iz dinarjev v lire, slično tudi občinska pristojbina za hidrante. Občinska pristojbina od izlivkov ostane neizpremenjena.

Postavka za gostiščino ostane neizpremenjena, t. j. 3,5 % uradno ugotovljene kosmate najemnine. Ravno tako ostane neizpremenjena kanalska pristojbina v znesku 3 %. Pač pa je izpremenjena tabela za kanalsko pristojbino za lastnike nepozidanega sveta v istem smislu kot je pri vodovodni nakladi.

Taksa od prenočišč ostane neizpremenjena, ravno tako občinska davščina na vozila ter napisna taksa.

Pri občinski davščini na potrošnjo se izpremeni tarifa po ključu 5 dinarjev, t. j. 3 lire. Nova so določila glede pavšaliranja, ki se lahko odmeri na osnovi lani potrošene količine vina in piva.

Občinska veselčna taksa ostane neizpremenjena.

Razne občinske takse in doklade k državnim taksam po zakonu o takсах ostanejo v glavnem neizpremenjene, samo ključ pretvoritve je nekoliko višji kot uradni tečaj.

Občinska taksa na pse ostane neizpremenjena. Občinska taksa od prenosa nepremičnin ostane neizpremenjena. Pri občinski opominarini so izpremenjene takse postavke iz par v centezime. Občinska davščina od vrednostnega prirastka nepremičnin (prirastkarina) ostane neizpremenjena.

Zamudne obresti se zaračunajo s 6 %, vendar ne manj kot 2 liri (prej 3 din).

Največ izprememb pa vsebuje občinska trošarina in uvoznina.

Mestna trošarina

Vse mestne postavke navajamo v lirah, dočim navajamo v oklepajih stare postavke v dinarjih: rum 12 (1), špirit 5 (5), žganje vseh vrst 5 (5), denaturirani špirit 1,25 (1,25), vino 1,10 (2), vermut itd. 2,50 (3), za vermut, ki ni bil izdelan v Ljubljani 3 (5), sadni mošt 0,50 (0,50), vino iz jagod itd. 1 (1), limonova, vinska in mlečna kislina itd. 1 (1), brezalkoholne pijače 0,50 (0,50), šampanjec 20 (20), domača boljša peneča se vina 40 (40), pivo 1,50 (2), navadni in vinski kis 0,60 (0,80), kisova esenca 8 (10), glavna živina po vrednosti 2 %, drobnica, ovni itd. 7,50 (8), kozlički in jagnjeta 4 (5) za glavo, prašiči po vrednosti 2 %, sveže meso 1 (2), konzervirano meso 3 (4), prekajena slanina 0,75 (1,75), mast 0,60 (1), krvavice, loj itd. 0,30 (0,50), srnjad 12 (12), divja koza 10 (12), divji zajec 3,30 (4), jerebice, prepelice 1 (1), divji petelin itd. 2 (2), jeleni, košute 50 (60), divji prašiči 16 (20), domači zajec 1 (0,50), purani 3 (3), gosi, race 2 (2), mala perutnina 1,50 (1), jajca 0,02 (0,02) za komad, ribe 1,50 (1,50), sadje, sveže domače 0,25 (0,25), suho domače 0,40 (0,50), sadne in druge marmelade 1,20 (1,50), ostalo južno sadje 1,20 (3), rozine, sveže smokve itd. 1 (1), vsi ostali nežitni gozdni sadeži 0,02 (0,03), med 1 (1,50), krompir, zelje, repa 0,03 (0,03), domača povrtna in v svezem stanju 0,04 (0,05), suhi fižol, grah itd. 0,05 (0,06), domača vložena ali konzervirana zelenjava 0,20 (0,25), ostala 2,50 (3), zgodnja sveža zelenjava 0,40 (0,50), vse vrste žita 0,04 (0,05), tropine za živalsko krmo 0,08 (0,10), sadno drevje 0,04 (0,05), seno in slama 0,03 (0,04), brinje in rastlinski odpadki za živalsko krmo 0,01 (0,01), moka 0,05 (0,06), testenine 0,15 (0,25), riž in riževa moka 0,30 (0,50), jedilno olje 0,60 (1), vosek in voščene sveče itd. 0,80 (1), stearin, parafin itd. 0,40 (0,50), navadno pralno milo 0,40 (0,50), toaletno milo 1,60 (2), soda 0,08 (0,10), sladkor 0,15 (0,15), kavne mešanice 2 (2), žitna kava in cikorkija 0,50 (0,50), kvas 1,25 (1,50), mleko sveže 0,08 (0,10), mlečni praški, konzerve itd. 0,80 (1), navadni sir 0,50 (0,50), etiketiran sir 1 (1), fini sir 3,50 (4), melasa in vse surovine za industrijsko predelavo 0,05 (0,05), melasa za izdelavo špirta in kvasa 0,03 (0,03), vanilija, žafran itd. 8 (10), ostale dišave, poper, elmet itd. 4 (5), mineralne vode 0,50 (0,50), cvetje v lončkih itd. 0,08 (0,10), sveže, vrtno domače 0,40 (0,50), suho cvetje 2,50 (3), sveže južno cvetje 10 (15), drva mehka, butare in trske ter šota 1,60 (2), trda drva za kub. meter 3,50 (4), oglje 0,03 (0,04), premog splošno 4 (5) za tono,

premog za industrijske svrhe 2 (2,50), koks 38 (50), bencin, benol in pogonski plini 0,10 (0,10).

Nadalje je objavljena tudi nova tarifa za mestno uvoznino, ki prinaša izpremembe vseh postavk v smislu povečanja. Primerno so zvišane tudi postavke v pripombah k tarifi za mestno trošarino-uvoznino.

Uredba o mestni trošarini je ostala v glavnem neizpremenjena, razen v primerih, kjer je bila izprememba zaradi novega stanja in valute potrebna. Isto velja za mestno uvoznino.

Prispevek za odkup osebnega dela je ostal neizpremenjen kot lani.

Občinska pristojbina za prevoz z reševalnim avtom je naslednja: v mestu za vsako vožnjo 30 lir (prej 50 din), izven mesta za vsako vožnjo 30 lir (prej 50 din) in za vsak pričetni kilometer 3,50 lire (prej 9 din).

Zvišane so tudi davščine, ki se pobirajo v mestni klavnic, ter oglednina in hlevnina. Izpremenjena so tudi tarifa določila za tkanino. Cena umetnega ledu, ki se prodaja na kraju samem, znaša sedaj 2 liri od komada (prej 3 din). Podobno je izpremenjena tudi pristojbina v korist občinskemu veterinarskemu skladu, nadalje občinske konjaške pristojbine ter obč. pristojbina za ogled mrlivcev.

Občinske gradbene takse so ostale neizpremenjene, dočim se je izpremenila občinska taksa za uporabo cest. Novo vsebuje proračun tudi pokopališke takse na dravelskem pokopališču.

Obč. takse za pospeševanje gradbenega razvoja mesta ter občinske takse za pregled neprimernih vzorcev živil ostanejo neizpremenjene. Te določbe je razumeti tako, da se dinarji pretvorijo v lire po uradnem tečaju.

Občinski proračun in s tem vse izpremembe so stopile v veljavo dne 1. januarja, dočim je objavljen v Službenem listu, ki nosi datum 3. januarja letos.

Zaposlenost delavstva v decembru

Po izkazih uradov za socialno zavarovanje se je od novembra na december število zaposlenega delavstva v Ljubljani, pokrajini zmanjšalo za 6516 na 29.950. Po strokah je bila zaposlitev v decembru naslednja (v oklepajih podatki za november):

Kmetijstvo 227 (214), javni promet 440 (439), zasebna prometna podjetja 331 (331), industrija kamenja in zemlje 998 (1014), kovinska industrija 1695 (1676), gradnja prevoznih sredstev 136 (149), kemična industrija 476 (509), centrale za proizvajanje sile 128 (149), tekstilna industrija 1272 (1259), papirna industrija 694 (676), industrija kože in gume 295 (293), predelovanje kože in njenih surogatov 731 (700), gozdno-žagarska industrija 1694 (1608), predelovanje lesa in rezbarstvo 956 (959), industrija hranil in pijače 1038 (1035), industrija tobaka 586 (592), gostilne, krčme itd. 1049 (1037), oblačilna industrija in čiščenje 1494 (1488), gradnja železnice, cest itd. 2211 (2209), gradnje nad zemljo 1181 (1889), grafična industrija 638 (625), higiena 905 (891), občinski obrati 1170 (1169), trgovina 3118 (3158), denarni in zavarovalni zavodi 1497 (1495), gledališča, svobodni poklici itd. 1325 (1325), hišna služnina 3618 (3578).

Pregled kaže, da je v skoraj vseh strokah ostalo v glavnem število zaposlenega delavstva neizpremenjeno, najobčutnejše pa je zmanjšanje pri gradnjah nad zemljo, kar je razumljivo iz sezonskih razlogov.

Novi ravnatelj Banca nazionale di lavoro. Za glavnega ravnatelja te banke je imenovan Albert d'Agostino namesto dr. Arturja Oslo.

Splošna skladišča v Triesteju so dobila zopet redno upravo, ki je že imela svoj prvo sejo.

Glavna skupščina Zadrzne zveze v Ljubljani. Pretekli mesec je bila v Ljubljani glavna skupščina Zadrzne zveze, ki je ugotovila, da je v zvezi ostalo od prej včlanjenih 833 zadrug na ozemlju Ljubljanske pokrajine 238. Skupščina je odobrila računski zaključek za leto 1941, katerega poslovni prebitki v znesku 23.148 din naj se dodeli splošnemu rezervnemu zakladu. V upravnem odboru so bili pozvani naslednji namestniki: Bitnar Pavlin, dekan, Črnoemelj, Platiša Ivan, župnik, Catež pri Veliki Loki, Majeršič Janez, Ljubljana, izbraban je bil nadalje dr. Žitko Stanko, na novo pa so bili soglasno izvoljeni v upravni odbor: Kete Janez, župnik pri D. M. v Polju, Ravnikar Anton, župnik, Smarje-Sap, škoda Ignacij, župnik, Skočjan pri Mokronogu, in Skvarča Josip, posestnik v Logatcu, ostali pa so v upravnem odboru: Bogomil Remec, dr. Karel Capuder, dr. Schaubach Franc, Zabrtež Valentin, Cestnik Anton, Podbevšek Jernej in dr. Dominik Zvokelj. V nadzorstvo so bili izvoljeni: Babnik Anton, Zg. Šiška, Brulca Franc, Hrušica, p. Smihel, dr. Česnik Ivo, Ljubljana, Pekaj Anton, Logatec, Preostriker Franc, Stari trg pri Ložu, in Verce Franc, Sostro. Prejšnji člani nadzorstva so bili ponovno izvoljeni.

Davek na vojne dobičke v Srbiji. Srbska vlada je sklenila uvesti davek na vojne dobičke in sicer za vse zavezance družbenega davka in pridobnine. Davek znaša pri pridobninarjih 15 do 50 %, pri družbah, ki so zavezane javnemu polaganju računov 25—60 %. Za izračunavanje vojnega dobička se upoštevajo računski zaključki do 1938. Oproščeni pa so vojnega davka oni, katerih višji dobiček ne presega 15.000 din in katerih čisti dobiček v letih 1939 do 1941 ni presegal 45.000 din.

Kuponi notranjih posojil v Srbiji. Iz izjave srbskega finančnega ministra o novem proračunu je razvidno, da je v novi srbski proračun vnesen znesek 85 milijonov din za kuponsko službo notranjih posojil, da se na ta način poživijo notranji trg.

Nemški kredit Romuniji. Da bi se povečal romunski uvoz iz Nemčije, je Nemčija dala na razpolago Romuniji kredit 600 milij. mark, nadalje pa je dovolila tudi številne nove investicije na kredit, katere bo izvršila nemška industrija.

Švicarska zunanja trgovina. Od leta 1940 na 1941 se je povečala vrednost švicarskega uvoza od 1,85 na 2,02 milijardi frankov. Istočasno pa se je vrednost izvoza povečala od 1,32 na 1,46 milijarde frankov. Presežek uvoza nad izvozom je ostal skoraj neizpremenjen: v letu 1941 je znašal 0,56, v letu 1940 0,53 milijarde švic. frankov.

Kmetijski načrt na Slovaškem. Slovaška vlada je izdelala triletni načrt za kmetijstvo na Slovaškem, katerega bodo začeli takoj izvajati. Poleg tega pa izdeluje Slovaška tudi nov kmetijski pospeševalni načrt za daljšo dobo. V tem načrtu je določeno zvišanje kmetijske proizvodnje na vseh poljih. Računajo, da bo izvedba obeh načrtov stala vlado okoli eno milijardo slovaških kron.

Dom mladih življenj lansko leto

Lani je v ljubljanski porodnišnici bilo rojenih 1722 otrok

Med vsemi bolniškimi ustanovami v naši pokrajini se ponaša samo ena z razveseljevanjem, domom, da odhaja iz nje več zdravih in živih, kakor pa jih vanjo prihaja. To je seveda ljubljanska ženska bolnišnica, ki služi dvema nalogama: eden njenih oddelkov skrbi za porodnice, drugi pa služi zdravljenju posebno ženskih bolezni. Kakor vsi bolniški zavodi, tako je tudi ženska bolnišnica zadnja leta imela vedno večji obisk. Lani se je to seveda spremenilo, potem ko se je zmanjšalo območje, kateremu zavod služi. Kljub temu pa je 7. tevilu mater in otrok, ki jih je bolnišnica lani sprejela, le neznatno padlo, kar dokazuje, da zavod v največji meri služi ljubljani sami, dalje pa njeni bližnji in daljni okolici.

921 dečkov in 801 deklica

Leta 1939 je bolnišnica imela nad 2000 porodov. Leta 1940 pa 2073 porodov, lani pa je bolnišnica sprejela 1782 porodnic. Bolnišnica je sprejela lani 371 porodnic manj kakor leta 1940, kar pomeni eno petino. Tudi število porodov se je zaradi tega zmanjšalo. Tako je predlanskim bilo v porodnišnici 2073 porodov, lani pa 1694. Vsega skupaj se je rodilo 1722 otrok in sicer 921 dečkov in 801 deklica. Število rojenih otrok je večje kakor število porodov. To nam bo takoj jasno, če upoštevamo, da se je rodilo 28 dvojčkov. Trojčkov lani bolnišnica ni imela. Velika se zdi tudi razlika med številom dečkov in deklic. Človek bi skoraj mislil, da se ponavlja čas iz prve svetovne vojne, ko se je tudi rodilo vedno več dečkov kakor deklic. Vendar temu ne bo tako, ker po dosedanjih statistikah je ugotovljeno, da se taka razlika kaj rač. izenači, ker je umrljivost med dečki novorojenčki precej večja kakor med deklicami. Od ljubljancank, ki se zatekajo v bolnišnico, je lani rodilo v bolnišnici že skoraj devet desetih vseh ljubljanskih mater. Tudi z dežele je naval porodnic precejšen in zato je razumljivo, da je kljub razmeroma majhnemu številu prebivalstva pokrajine imela porodnišnica toliko dela.

Tudi smrt ima opravka

V ženski bolnišnici ima seveda tudi kljub največji skrbi, pazljivosti in vestnosti zdravnikov opravka smrt. Skoraj vsako leto je enak odstotek mrtvorjenih otrok, kar pomeni, da so ti primeri posledica življenjskih in zdravstvenih razmer porodnic, na kar pač bolnišnica nima vpliva. Tako je lani bilo mrtvorjenih 52 otrok proti 1670 živim. Odstotek mrtvorjenih je znašal 3,1, predlanskim pa 3,0. V prejšnjih letih je bil odstotek mrtvorjenih nekoliko večji in se je sukal povprečno okrog 4,4. Tudi po rojstvu je umrljivost dojenčkov znatna. Navadno jih kmalu po rojstvu umre 4,5 odstotka. Lani je kmalu po rojstvu umrlo 61 otrok ali 3,7 odstotkov novorojenčev. Tudi za matere, katerim je porod prav gotovo največja preizkušnja, ni vedno lahko. Marsikdaj se zgodi, da mlado novo življenje zahteva njeno. Vendar so te žrtve, hvala Bogu, zelo redke. Predlanskim je med 2000 porodnicami umrla ena sama, lani pa je umrlo pet mater, kar je še vedno 0,3 odstotka, dočim je povprečna umrljivost 0,5 odstotka.

Pomembna novost je uvedel lani upravnik bolnišnice dr. Alojzij Zalokar, ki v resnici skrbi, da bi bilo življenje mladih mater in novorojenčkov v zavodu kar najbolj zavarovano. Odpravil je sprejeme ponoči v želji, da bi vse bolnice imele ponoči čim več miru in počitka. Zato pa je odredil, da lahko bodoče matere, ko se jim bliža ura, pridejo prenočevati v bolnišnico. Če jutraj še ni nobene nevarnosti, gredo lahko domov in se na večer vrnejo. Kljub temu pa je nekatere matere prehitelo. Sedem jih je rodilo na poti v bolnišnico, 12 pa doma in so bile kasneje prepeljene v zavod.

Najnevarnejše bolezni

Drugi oddelki ženske bolnišnice je namenjen zdravljenju ženskih bolezni. Ta ginekološki oddelki je lani sprejel manj bolnic kakor prejšnja leta. Dočim je bilo predlanskim 1999 bolnic, jih je bilo lani le 1499. Med bolnicami, ki se zatekajo

Anekdota

Na priporočilo svojih prijateljev je Rihard Wagner sprejel v svoj orkester nekega glasbenika-začetnika. Pri glavnih vaji, ki so jo imeli za novo oporo, je novoprejetega glasbenika pozabil na svojo samostojno točko. Wagner se ves divji obrne proti njemu in zavpije na vso moč: »Če ste začetnik, pa že enkrat začnite!»

Zadosten razlog

Začetnik

»Kako si je le ta naš Miha mogel zlomiti nogo?»
»Ali vidite stopnice tam spodaj?»
»Vidim.«
»On jih pa ni videl.«

na ta oddelek, so na prvem mestu po številu in po nevarnosti obolenja zaradi splavov. Predlanskim je bila ena četrtna vseh bolnic, namreč 585, potrebna bolniške oskrbe zaradi splava. Lani pa je bilo takih sprejetih 300. Če pristejemo še tiste ženske, ki so se zdravile v bolnišnici zato, ker so jim prejšnji splavi zapustili težke bolezenske posledice, lahko ugotovimo, da je bilo skoraj polovico vseh sprejetih bolnic na ginekološkem oddelku zaradi posledic splava. Ta številka najbolj jasno kaže, v kako težki krizi je materinstvo in kako nevarne so posledice splava za žensko zdravje. In ne samo za zdravje. Zaradi splavov je umrlo lani 10 žena, torej še enkrat več, kakor zaradi porodov, in to pri 300 bolnicah, medtem ko je bilo porodov 1700. Umrljivost po splavu je torej desetkrat večja! Druga bolezen, zaradi katere se tudi zatekajo bolnice v žensko bolnišnico, je rak. Ta je zahteval 6 smrtnih žrtev, vsega skupaj pa je na ginekološkem oddelku umrlo 24 žensk. Rak je zlasti nevaren zaradi tega, ker se večina mater prekasno napoti v bolnišnico, tako da je operacija že nemogoča. Lani je bilo zaradi raka sprejetih 60 bolnic in le polovica od njih je prišla pravočasno, tako da je bilo mogoče pomagati z odločno operacijo.

Vse to delo zahteva seveda od zdravnikov velike požrtvovalnosti. Upoštevati moramo, da je v porodnišnici marsikdaj treba priskočiti materam na pomoč z večjimi ali manjšimi operacijami. Približno četrtna porodov ima večje ali manjše komplikacije, ki jih seveda vestno zdravniško delo odpravi v korist mater in otrok. Tako ta zavod v največji meri prispeva svoj veliki delež za napredek ljudskega zdravja.

Hud mraz je povsod zavladal

Ljubljana, 23. januarja.

Naglo in silno valovanje mraza v zadnjih treh dneh podaja zanimivo krivuljo, kako je mraz v sredo dosegel znatno silo, se drugi dan za nekaj stopinj omilil in se danes rekordno zvišal za več stopinj tako, da so razni toplomeri v Ljubljani in okolici kazali nižine jutranje temperature, ki je že deset in deset letja nismo zapisali v vremensko kroniko. Tudi razni kraji z Dolenjskega in Notranjskega sporočajo o velikem in hudem mrazu.

Ko so davi ljudje odhajali na svoje zgodnje potoke in opravke, so postajali pri raznih toplomerih, ki jih imajo zunaj lekarne, javna poslopja in tudi zasebne hiše, in se čudili številkam, ki jih je kazalo živo srebro. Je zelo zanimivo, da smo davi v Ljubljani zaznamovali najrazličnejše razlike v stopinjah mraza. Ponekod prav v zavetju je toplomer davi kazal —21, na glavnem kolodvoru —20, drugod pa se je temperatura znižala še za mnogo več stopinj, ko je bila krajevna razdalja le nekaj sto metrov ali kak kilometer.

Meteorološki zavod je v svoji centrali na univerzi zaznamoval —25,8 stop. Zavod ima že več mesecev vremensko opazovalnico v Trnovem, G. Černe v bližini Brestovjeve gostilne na Cesti v Loko marljivo zapisuje dnevno gibanje temperature in davi je sporočil, da je bila tam najnižja jutranja temperatura —27,8 stop. C. Sola na Šmartinski cesti, ki leži na nasprotni severovzhodni strani je pa zaznamovala —27,5 stop. C. Okolica pa je odnesla davi mrazni rekord. Barjanska Sola je imela točno —30 stopinj, kraji v bližini Jarš ob Savi pa so davi dosegli še višjo stopnjo, bilo je tam —31 stopinj C. Tako je poučno, kako valovi mraz že na površini kakih 80 km². So različni, močni in slabi tokovi mraza. V Vevčah pri papirnici je bilo —22 stopinj C.

Ljudje so davi hiteli in si tiščali ušesa, da jim ne bi zmrznili. Drugi so pa korakali nezaviti in urno. Po cestah je vladal splošno mir in pokazal se je na njih le človek, ki je moral po opravkih in za delom. Nekateri so se zavijali v tople in debele kožuhe. Starejši ljudje so tožili, da jih letos posebno zebe okoli kolena, da imajo neprijeten občutek, kakor da bi imeli okoli kolena ovito mrzlo cunj. Drugi tožijo, da jim je po telesu sicer toplo, toda prav na koncu prstov jih prijemlje hud mraz.

Kronist je dolžan tudi zaznamovati, da so se trda drva za nekaj lir podražila. Dovož drv je zaradi mraza in prometnih zadržev otežčen. Kdor ima priliko opazovati revščino po stanovanjih siromakov, mora občudovati, kako nekateri skrbje za vsako polence, kako so si zbirali kuhinjske, a kako so sedaj varčni, da si nekoliko ogrejejo svoja skromna stanovanja. Mnogo revnih ljudi je obbolelo za hudo influenco in pojavlja se tudi zahrbtna španska bolezen, ki smo jo šele prvič spoznali med sve-

Jožetu Plečniku | Kristusova zgodovina

Giovanni Papini

16. Kafarnaum

(Nadaljevanje)

»Kdor množi umetnost, razmnožuje bolečino — nemara bi brez bolečine, brez trpljenja, ki je pozivja krščanstva, ne bilo niti potrebe po iskanju lepote.«

Jože Plečnik
v knjigi
Architectura perennis.

Jesen je moja ljubljena podoba:
odkar pod križem morala sem stati;
življenja sad sem v smrti vam dala, mati;
edino moj je kelih poln do roba.

Tako se zgodil Grenkih ur tesnoba
uklene dušo in srce mi hkrati;
pa vendar križ, edini up moj zlati,
ljubeč objema mojih rok zvestoba.

Enako trti: sred gorice hladne,
če vzeli so ji sad, ob lesu vene
naslonjena, da zmaga dobo žalo.

Iztisnili ste grozd do kaplje zadnje,
ko boste pili sladki sok, še mene,
uborne trte, spomnite se malo.

Silvin Sardenko

(Pesem je vzeta iz najnovejše zbirke S. Sardenka: Tolažnica, 1942 ciklične pesnitve o Materi božji, Tolažnici žalostnih, ki jo je pesnik posvetil Vsem trpečim.)

točno vojno in jo zelo občutili v katastrofalni zimi leta 1929.

Tramvaj se junaško zmaguje naval mraza in mu krepko kljubuje. Na tramvaj pa je prav sedaj v dnevih mraza velikanski naval občinstva, ko vsak podnevi, posebno pa ob mraku hiti domov in skuša na hitro priti v toplo sobo. Kronika nesreč ni drugače te dni zaznamovala še nikakih žrtev mraza. Tudi ni nesreč, ki bi bile posledica mraza.

Na živilskem trgu je zatišje. Redki so prodajalci, redke pa tudi gospodinjice, ki prihajajo nakupovat zelenjavo in druge stvari. Jutri, v soboto, računajo, da bo trg nekoliko boljše zaseden in da bo večji naval, ker je pač gospodinjicam pošla zelenjava in povrtnina.

Kako je na deželi? Tudi tam pritiska hud mraz ob največji jasnosti. Povsod je jasno. Sončno obla je dopoldne krvavordeče žarela in oddajala od sebe poseben sij. Nekateri so pripomnili: »Bo-li tako mraz, ko februarja 1929? Takrat so se neki dan pojavila na nebesnem svodu kar tri sonca.«

Kdo je danes odnesel rekord v mrazu? Kakor nam poročajo iz Sodražice, je tam bilo davi kar —32 stopinj C mraza. Tudi na Blokah so ga imeli nad 30 stopinj, toda nekaj manj. Hud mraz je zavladal na Babnem polju, kjer je tudi nad 30 stopinj. St. Janž na Dolenjskem, ki je znan kot zelo mrzel kraj, je davi zaznamoval in javil —28 stopinj C. Novo mesto —24, Kočevje —25. Povsod na Dolenjskem je sneg trdi in visok 30 do 50 cm. Rakek je sporočil, da je bilo davi tam na kolodvoru —18 stopinj C in jasno.

Kaj nam pove barometer? Kaže, da bo mraz trajal še nekaj dni. Včeraj je bilo na barometru 770,9 m/m. In danes? Najvišje stanje doslej v tem letu! Bilo je 776,8 m/m. Barometer ima tendenco, da se še dvigne in da ostane na višini.

Ko je bil januar brez snega in mraza

Končno naj kronist zapiše še malo reminiscenco. Ljudje božji, se-li spominjate na kak januar, ko smo bili brez snega in ni temperatura nikdar padla pod ničlo? Bilo je to pred nekaj leti. Leta 1936 je bilo v januarju leto brez snega, z velikanskim številom padavin in celo grmelno! Januar tega leta je izkazal 21 deževnih dni z 266,8 m/m dežja. Ponoči 25. januarja okoli 21,45 je celo silno grmelno. Podnevi je bila temperatura vedno nad ničlo od 4 do 12 stopinj. Le v 6 dneh je jutranja temperatura padla za stopinjo pod ničlo.

Novo mesto, 22. januarja.

Marsikateremu Novomeščanu je včeraj zjutraj (v sredo 21. t. m.) sapa zastala, ko je zjutraj stopil na cesto, saj ga je objel najhujši mraz, kar smo ga v letošnji zimi doslej imeli. Tega dne je toplomer v Novem mestu padel kar na —24 stopinj pod ničlo. Ljudje, ki so se

Na koncu sobe — zbornice je le podolgovata pobeljena soba, nekoliko večja od učilnice, gostilne, kuhinje — so se stisnili kot psi k vratom, kot bi bili vedno v strahu, da jih odzenejo — krajevni reveži, najrevnejši od vseh, oni, ki žive od slučajnega zaslužka, od kake oporošene miloščine in tudi — o siromasčini! — od kake skromne tatvine; razcapanci, ušivci, sužnji, nesrečniki, stare vdove, ki imajo daleč sinove, mlade sirote, ki si ne znajo še služiti kruha, zgrižljivi starci, katerih nihče ne pozna, betežniki, neodzdravljivi bolniki, oni, ki nimajo več glave na pravem mestu in ne znajo in ne morejo delati. Slabotni na umu, slabotni na telesu, prevarani, zavrženi, zapušteni, oni, ki danes jedo, jutri ne, a nikoli toliko, da bi si utešili glad — oni, ki pobirajo, kar drugi odmetavajo: suhe skorje kruha, ribje glave, olupke in lupine in spijo danes tu, jutri tam in trpe mrav in zimo in čakajo vsako leto na poletje, raj revežev, ker se tedaj zamore od cestah pobrati kako sadje. Tudi ti berači, nesrečniki, raztrganci, garjenci, onemogelci pridejo v zbornico ob sobotah, da slisijo zgodbe iz knjig. Ne morejo jih odsloviti, pravico imajo kot drugi; sinovi so istega Očeta in služabniki istega Gospoda. Ta dan se čutijo nekoliko potolažene v svoji bedi, ker zamorejo slisati iste besede, kakor jih slisijo bogati in zdravi. Tu jim ne strežejo z drugo jedjo, preprostejšo, slabšo, kakor se dogaja v hišah, kjer gospodar je bolj in se mora berač na pragu zadovoljiti s slabšim. Tu je enaka hrana za onega, ki ima, in za onega, ki nima. Mozesove besede so iste, vedno iste za onega, ki ima najbolj rejeno čredo in za onega, ki nima niti četrta jagnjeta na dan pashe. A besede prerokov so zanje boljše, kakor Mozesove. Slabše za visoke, a boljše za nizke. Ubožci tam zadaj čakajo vsako soboto, da jim kdo prebere poglavje iz Amosa in Izaija. Zato ker so se preroki zavzemali za reveže in oznanjali kazen in novi svet: »In oni, ki je obleden v skrlat, se bo moral valjati v blatu.« In glej, baš to soboto je prišel Eden, nalašč zaradi njih, govoril zanje; došel je iz puščave, da oznaní novo blagovest revežem in bolnikom. Nihče ni o njih govoril, kakor on. Nihče ni pokazal, da jih tako ljubi. Kakor oni stari preroki, ki se niso več vračali, da jih tolažijo, jim je izkazoval posebno ljubezen, ki je ranila srečnike, a polnila njih srca s tolažbo in upanjem.

Krištof Kolumb dobi nov spomenik

Na kanadskem otoku Gomeri so pričeli postavljati spomenik Krištofu Kolumbu. Spomenik bo zgrajen v obliki stolpa, v katerem bo kapelica in knjižnica z vsemi deli, ki se nanašajo na Kolumba in na odkritje pokrajin sedanjih špansko-ameriških držav. V stolpu bo tudi oceanografski zavod.

Sombor — sedež madžarskega velikega župana

Dne 13. januarja je nastopil službo v Somborju vel. župan županije Bač-Bodrog, dr. Leo Deak, bivši odvetnik v Somborju. V nastopnem govoru je dr. Deak omenjal vse borbe Madžarov v biv. Jugoslaviji v zadnjih 23 letih za ohranitev svoje narodnosti. Poudarjal je tudi, da so sedaj v javnih uradih v Bački zastopani poleg Madžarov tudi Nemci, Srbi in Bunjevci.

Zvišanje plač v Turčiji

Zaradi naraščajoče draginje je sklenila turška vlada zvišati plače svojemu uradništvu. Dosedanje plače od 30 do 100 turških funtov so zvišali za 25 funtov, od 100 do 200 funtov za 20 funtov in plače nad 200 funtov za 15 funtov.

pripeljali iz Trebnjega, eo pravili, da ga je tamkaj kar 29 stopinj, prav tako pa tudi v Trzinu.

St. Jernej, 22. januarja.

Na dan sv. Neže dne 21. januarja smo v St. Jerneju imeli —25 stopinj Celzija, danes v četrtek pa —21 stopinj. Bojimo se, da bo pozebla vinska trta in pa koščičasto drevje.

Škocjan na Dolenjskem, 22. januarja.

Na Zameškem, občina Škocjan na Dolenjskem, so ob Krki dne 21. t. m. imeli —30 stop. mraza.

KULTURNI OBZORNIK

Bibliografski uvod v studij slavistike v Italiji

Univ. prof. Enrico Damiani, eden glavnih slavistov v Italiji, specialist za bolgarsko filologijo ter generalni ravnatelj knjižnice Zbornice fašizma in korporacij, je sedaj izdal pri založbi Mondadori v Milanu v zbirki »Enciclopedia del libro« bibliografski uvod za prvo orijentacijo o problemih in področjih slavistike za dijake v Italiji, pod naslovom »Avviamento agli studi slavistici in Italia« (Uvod v slavistični študij v Italiji, str. 277, cena 25 lir). Knjiga naj bi nudila dijakom, ki vstopajo na univerzo študirat slavistiko, prvi pogled v vire za slavistične probleme v splošnem (slovarska filologija, predvsem jezike in njih znanstveno poznavanje (pa tudi lik. zgodovino, etnografijo, itd.) ter tudi v posameznostih za vsak slovenski narod posebej, še predvsem pa za orijentacijo v delo italijanskih slavistov in slavističnih italijanskih in mednarodnih revij. Tako ima knjiga deloma tak namen, kakor jo ima Weingartova podobna knjiga »Bibliografski uvod v študij slavistike«, ki jo je spisal kot vodja slovenskega seminarja v Pragi za češke adepte slavistike in jo je v italijansko prevedel že l. 1929 najmarljivejši bohemist dr. W. Giusti. Seveda je Damiani svoj priročnik sestavil s posebnim pogledom na italijanskega slavista ter je zato neizmerno vredna njegova bibliografija italijanskih slavističnih knjig in študij, ki je tu dobila sedaj sintetično podobo.

Prof. Damiani se namreč že več let uspešno znanja z zgodovino slavistike v Italiji ter pridno zbira vse bibliografske podatke o vsakem slavističnem problemu, študiji, prevodu itd., ki ga načne italijanski pisatelj in znanstvenik. Poleg prof. Cronia in prof. Mavra, ki sta na svojih področjih zasledovala v posameznih študijah razvoj

slavistike v Italiji, kateremu sta bila sama glavna vzpodbuda in vzmet, je tudi prof. Damiani izdal že več podrobnih del o bibliografiji posameznih slavističnih področij v Italiji, tako prav pred kratkim pregled polonistik v Italiji med prvo in drugo svetovno vojno (1918—1938), ki sem jo omenjal podrobneje že v našem listu. Čeprav je prof. Damiani bolgarist, se je vendar plodno uveljavljal kot slavist širokega obzorja, ki je v svoje studije prevzel vse slovanske narode, tudi v ruski, poljski, češki, ukrajinski literarni zgodovini in prevajanjih, ter je tako naravnost poklican — zlasti še, ker mu ravnateljstvo v veliki knjižnici daje popolno pogled v bibliografijo — da odpre široka vrata mladim slavistom in mikavi svet slavistike. Tako s primernim komentarjem nudi v roke glavni instrument slavističnega znanstvenika — izbrano bibliografijo dosedanjih važnih slavističnih del, v katerih se pravi slavist mora najprej razgledati, če hoče nadaljevati kontinuiteto znanstvenega raziskavanja in koristno ter sistematično graditi na delu predhodnikov. V tem je veliki pomen tega priročnika, ki bo prišel prav tudi slovenskim slavistom.

Prof. Damiani je v svoji knjigi napisal najprej uvod, kjer govori o potrebi in pomenu take bibliografije ter tudi o razdelitvi gradiva in njega uporabnosti. Nima namena, dati kompletne pogleda v vso bibliografijo, temveč samo minimum tega, kar je nujno potrebno začetnemu slavistu za prvo orijentacijo, odkoder potem lahko sam raziskuje v globino in specializaciji. Ozira se predvsem na italijanske razprave in učenike, pa tudi na enciklopedije, slovnice in monografije v tujih evropskih jezikih (nemščini, francoščini ter angleščini), končno pa tudi na slovanska znanstvena dela, tičoča se vseh področij filologije, literarne zgodovine, zgodovine, etnografije itd. Zaveda se, da stvar ne more biti popolna ter bo vesel vsakega dopolnila, za kar je že sedaj na koncu rezerviranih nekaj praznih strani, da si vsak lahko zapiše kakšno novo ali pozabljeno biblio-

grafsko važnost. Nato pa je dodal še svoje predavanje iz l. 1939 o organizaciji in nalogah slavistike v Italiji, kjer govori o delu, ki ga je slavistika v Italiji, ki je plod povojnega zanimanja za vzhod, napravila doslej, pri čemer imenuje delo Instituta za Vzhodno Evropo v Rimu, podobnega v Neaplju, razne katedre slavističnih znanosti na univerzah, lektorate, privatne naučne ustanove itd. (pri tem opozarjam na poročila o delu v slavističnih seminarjih na it. univerzah, specialno v Padovi, ki jih je prinesel Dom in svet v zadnji številki 1914, 9—10, ter že prej 1940, 125!). Nato označi nekaj bodočih nalog slavistike, ki mora predvsem razbistriti pojme o Slovanih in slovenskih narodih z geografskega in etnografskega stališča, kajti na splošno se izobraženci v tem še ne orijentirajo. Opozori tudi na politične motive, zaradi katerih je važno poznavanje slovenskih jezikov, katerih drugače ni mogoče razumeti ruske ekstenzivnosti, razporov med Čehi in Slovaki, kaosa narodov na Balkanu (ozira se na stanje do leta 1939), dasi je knjiga bila zaključena oktobra 1941) ter slovanske ekspanzivnosti proti morju. Končno pa podaja nekaj konkretnih navodil za povzdigo in plodno rast slavistike (katalogiziranje bibliografije, izmenjavanje dijakov, omogočanje prevodov itd.).

Po teh uvodih pa preide na pravo bibliografijo, ki jo je razdelil zaradi preglednosti na več oddelkov: najprej govori o delih iz slovanskega jezikoslovja na splošno in iz posameznih slovenskih jezikov. Za slovanskega navaja tudi že najnovejši gramat. Bajec—Kalan kot najvažnejšega, toda med gramatikami bi bila zaradi novih doganjanj vredna omenbe nova šolska slovnica Raznik-Bajec-Sovre itd., na vsak način pa velika Ramovševa Historična slovnica in njegova dialektična karta. Posebno poglavje je posvečeno slovenskemu glagolu kot najvažnejšemu slovniskemu predmetu, kjer pa za slovensčino ni omenjena literatura, ker nimamo podobnih del v knjižnih izdajah, dasi bi prav Breznikova razprava v Arhi-

vu bila za to rubriko. Od jezikoslovja preide na literarno zgodovino, kjer bi pri sintetičnih pregledih bilo dobro omeniti tudi Wolmanovo Slovensko slovesnost, pri slovenski literarni zgodovini pa na vsak način Grafenauerjevo Veliko, pa tudi Malo zgodovino, ki sta za prvo orijentacijo zelo prikladni. Ob tej priliki šele občutimo, kakšna škoda za nas je, da v Walzlovem Handbuchu ni obdelana slovenska literatura, kar bi bila za evropske narode prva orijentacija v svet naše književnosti! Dosedaj dolo Italijani sintetični pogled samo v Resovem članku v Enciklopediji, v Grafenauerjevem, s tiskovnimi napakami obteženem članku v L'Europa orientale, sicer pa le v Urbanovih studijah in Trinkovi brošuri o Jugoslaviji. Tudi pogrešamo zabeležbe Calvijske studije o Cankarju v Kralju na Betajnovi. Pomanjkljiva pa se nam zdi bibliografija o slovenski zgodovini, kjer ni navedeno nobeno delo, pa bi morala biti vsaj Kosova knjiga, ali pa Grudnova oz. Malova ter Melikova priročnik jugoslovanske zgodovine, ki je za orijentacijo dober. Na vsak način pa bi pod enciklopedičnimi deli radi imeli Biografski leksikon, ki je za nas tudi pregledna literarna in sploh kulturna zgodovina ter najboljši naš priročnik. To bi bile bežne pripombe z ozirom na Slovence ter bi kazalo te primere vpoštevati v drugi izdaji, ki se v uvodu obeta.

Nadalje pa knjiga obravnava svetovne slavistične publikacije, italijanske posebej, potem prevode v italijansko iz slovenskih literatur, toda samo v sumariemnem pregledu glavnih prevajalcev in glavnih založb prevodov. Posebno poglavje je posvečeno antologiji, medsebojnim zvezam, slavističnim zbirkam ter udeležbi Italije v raznih slovenskih književnostih, kjer pride za Slovence v poštev najbolj Dantejev zbornik, v zadnjem času pa več člankov dr. Mavra, Budala itd.

Iz vse bibliografije vidimo, kako se je slavistika v Italiji razmahnila ter da ima velike predstavnike v slavistiki tako delavnosti in vseobsežnosti ter publicistične tvornosti, kakor so Maver

Droline novice

Koledar

Sobota, 24. januarja: Timotej, škof in mučenec; Evgenij, mučenec; Felician, škof in mučenec; Mardonij, mučenec; Suran, opat.

Lunina sprememba: 24. januarja: Prvi kratec ob 7.55 jutraj. Herschel napoveduje sprememljivo vreme, sneg.

Nedelja, 25. januarja: Spreobrnjenje Pavla, apostola; Ananija, mučenec. Konec 8 dnevnice.

Novi grobovi

† Lina Stiene. V Ljubljani je odšla v večnost ter zapustila svoje drage gospe Lina Stiene, ki bo njen pogreb v soboto ob pol petih popoldne iz kapelice sv. Andreja na Žalah. Mir in pokoj njeni duši! Njenim žalujočim izrekamo svoje sočutje ob tej hudi izgubi.

† P. Polikarp Vaupotič

Dne 20. januarja je umrl v bolnišnici Usmiljenih bratov v Kandiji bivši delegat in prior tamonjega konventa. P. Polikarp Vaupotič, rodom iz Ormoža na Stajerskem. Vstopil je v red v Gradcu, kjer je 1. januarja 1896 napravil redovno obljubo. Odlikoval se je s svojo spretnostjo in požrtvovalnostjo pri bolniških in v raznih višjih službah, ki so mu bile zaupane. Bil je prior v Krekelmosu na Tirolskem in v Kandiji od leta 1908 do 1919. In na zadnje od 1938 do septembra lanskega leta kot prior in generalni delegat obenem, zopet v Kandiji. V začetku novembra lanskega leta ga je zadela kap, kateri je navzlic zdravniški umetnosti in vsestransko skrbni postrežbi od strani socratov, podlegel. Konvent Usmiljenih bratov je s smrtjo tega odličnega redovnika, težko prizadet. Pogreb je bil v petek ob 15 izpred bolnišnice na domače pokopališče v Smihelu.

Osebnosti

— Poročila sta se v Gerovem, Čabru g. dr. Jože Gabrovšek, okrožni zdravnik in gđ. Mimi Furar, zoboteknica. — Bilo srečno!

Krasne slike in pisana vsebina



OBISK
EDINI SLOVENSKI
ILUSTRIRANI DRU-
ŽINSKI MESEČNIK

Naroča se pri upravi, Ljubljana, Kopitarjeva ul. 6

— Mesečna rekolekcija za duhovnike z dežele bo zadnje sredo tega meseca, t. j. 28. januarja v »Domu duhovnih vaj« v Ljubljani. Začetek točno ob pol 11 popoldne. K obilni udeležbi so vabljeni vsi gg. duhovniki izven Ljubljane zlasti še člani Apostolske unije. — Vodstvo Doma duh. vaj in škof. vodstvo V. A.

— Pouk na kočevski gimnaziji se bo kmalu pričel. Realno gimnazijo v Kočevju je vojskovo definitivno izpraznilo v vseh prostorih. Popravljalna dela, katerih vodstvo je v zanesljivih rokah, so se začela in se bodo v pospešenem tempu nadaljevala do zaključka. O pričetku pouka se bo v časopisju ponovno poročalo. — Ravateljstvo.

— Uprava Narodnega gledališča obvešča p. n. občinstvo, da so nove spremembe v repertoarju posledica obolenosti petih pevk: Heybalove, Ivančičeve, Vidaličeve in Golobove. Zato vlnjudo prosijo občinstvo, naj to blagohotno upošteva.

— Za nabiralno akcijo Medicinske klinike v Ljubljani so na našo prošnjo darovali sledeči: Gospa Helena Adamič, trgovka, Ljubljana, 1.500. Gospod Vilim Bizjak, tovarnar, je odkupil eno bolniško posteljo z vso to kun 50.000. Oba darovalca se Interna klinika najtopleje zahvaljuje. Predstojništvo Interne klinike v Ljubljani.

— V počastitev spomina Marije Malgaj je darovala gospa Magister Franja 100 lir Škofljskemu društvu za varstvo sirot, za kar se isto najtopleje zahvaljuje.

Najboljši in najcenejši slovenski tednik je »Domoljub«

Cronia, Lo Gatto, Damiani, Giusti itd., ki so si tudi lepo razdelili področja: poljsko, maver, hrvaško, cronio, belgarsko, damiani, češko, giusti, slovensko, salvini, urbani itd. itd. Predvsem pa je ruska literatura in kultura v Italiji deležna velikega raziskavanja (Lo Gatto, Gasparini), pa tudi prevodov iz najnovejšega časa.

Tako je dal prof. Damiani odličan pregled ogromnega dela ital. slavistike, pa tudi pogled v široko slavistiko; italijanski slavisti bodo hvaležni za ta spretni in pregledni priročnik, prav pa bo prišel tudi drugim slavistom, ki so v Damianovem delu dobili lepo dopolnilo k Weingartu, id.

Lepi hlevček Betlehem. Pod tem naslovom je izdal dr. Fr. Kimovec novo latinsko mašo, posvečeno prevz. g. škofu. V njej je porabil več slovenskih božičnih pesmi, poznanih vsakemu pevci in verniku, zato nosi maša domače obeležje. Če sem prav razbral motive vseh pesmi, ki so v različnih mašnih delih včasih bili včasih manj očitno porabljeni, bi bile to naslednje pesmi: poleg že v naslovu navedene »Lepi hlevček Betlehem«, ki se zdi tu zdaj tam večkrat oglašati, dobimo še Riharijevo Zvečič nam je rojen zdal, potem Poslušajte vsi ljudje, Kaj se vam zdi pastirji v. Vstanite, ne spite, zaslišal sem glas, Sveta noč in Zdal se hitro vstanite, še druge zbudite. Ti napevi se pojavijo zdi v glasovih, zdi v orgelski spremljavi.

Na dva načina, se mi zdi, lahko porabljamo narodno motiviko v samostojnih skladbah: tako, da bodisi na podlagi danih melodij in skritih, komaj slutnih zakonov, ki gibljejo narodno motiviko, melodiko in ritmiko, ustvarim samostojno umetnino, ki je vsa prežeta z narodnim duhom, čeprav ni mogoče vedno s prstom pokazati, do kje seka očiten narodni vpliv in kje se pričinja samostojno delo; ali pa, da komponiram po svoje, tako kot mi je od Boga dano, in tu pa tam priložnostno cepim svojo glasbo z

1 Začetek pouka na strokovnih nadaljevalnih šolah. Zenska strokovna nadaljevalna šola za umetne in oblačilne obrti, ki je doslej imela svoje prostore v poslopju ljudske šole pri sv. Jakobu, se je preselila v poslopje meščanske šole na Viču. Pouk na tej šoli se bo pričel v ponedeljek 26. januarja ter naj se tega dne ob 15 vse učence zbere v šolskem poslopju. Strokovna nadaljevalna šola za mehanično tehnične obrti na Ledini bo pričela s poukom v torek 27. januarja ter naj se tega dne vsi učenci zbere ob 14 v tej šoli. Ker se večje število učencev in učenk še ni vpisalo ob rednem vpisovanju, opozarjamo vse mojstre, naj omenjenega dne pošljejo tudi vse še ne vpisane vajence k otvoritvi šole zaradi vpisa. Začetek pouka na drugih strokovnih nadaljevalnih šolah bo objavljen pozneje.

1 Igralska družina »Stolne prosvete« ponovi na splošno želo 3 dejanske komedije »Zmešnjava nad zmešnjavo« jutri v nedeljo 25. jan. spet v franciskanski dvorani. Začetek topot izjemoma že ob treh popoldne, da se omogoči obisk tudi onim, ki nimajo prilike za obisk večernih prireditev. Kjer je povpraševanje po boljših sedežih že sedaj veliko, naj se vsakdo pravočasno potrdi v Soukalovo trafiklo. Bilo bi škoda, če zamudite to zadnjo priliko!

1 Prosvetno društvo »Zeleni jami«. Na splošno željo občinstva ponovi v nedeljo, 25. januarja, ob pol 5 prelepo spevoigro »Janko in Metka«. Predprodaja vstopnic že od danes naprej v Središki ulici 4. Ne zamudite, — Odbor.

1 Lepe opremljene sobe z eno, dvema ali tremi posteljami mestno poglavarstvo še vedno potrebuje zlasti sredi mesta in zato spet prosi, da mu jih naznanite v glavnem vložišču v prtiličju leve hiše mestnega magistrata.

1 Za revne učence. Namesto šopka na grob pok. g. Mihaela Kavčiča je zbralo stalno omizje 271 lir za revne učence v ljudski šoli v Zgornji Siški.

1 Davčna uprava za mesto Ljubljana poziva vse poslodajalce v Ljubljani, ki imajo služkinje (postrežnice), da si nabavijo davčne karte od konca tekočega meseca. Zamudniki bodo morali plačati poleg rednega davka še petkratno kazen. Davčne karte dobijo pri davčni upravi za mesto v Ljubljani, Vodnikov trg 5, II. nadst., soba št. 14.

1 Davčna uprava za mesto Ljubljana poziva vse delodajalce v Ljubljani, ki plačujejo službenški davek v davčnih znakah, da predložijo do 31. januarja 1942-XX v svrhu kontrole, davčne knjižice vseh njihovih službenecv. Proti delodajalcem, ki bi ne predložili davčnih knjižic oziroma jih ne bi predložili pravočasno, se bo uvedlo kazensko postopanje.

1 Na koncertu dveh klavirjev v se bodo izvajale tudi Tarengijevske variacije na Chopinov preludij. Tarengij je pri nas znan kot komponist klavirskih skladb, ima pa tudi več oper, oratorijev, komorne glasbe, v celem preko 1000 del. Za dva klavirja je med drugim priredil znameniti Chopinov preludij v c-molu. To Tarengijevsko prireditev bosta igrala na koncertu v ponedeljek, dne 26. t. m. naši pianisti gđ. Silva Hrašovec in ga. Marta Osterčeva. Tarengijevske variacije na Chopinov preludij in Brahmsove variacije na Paganinijev tema spadajo med najbolj uspele poizkuse, obogatiti klavirsko literaturo s preuredbami za druge klavirske sestave. Začetek koncerta bo ob pol 7 zvečer v mali harmonični dvorani. Predprodaja vstopnic v knjigarni Glasbene Matice.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: Piccoli, Tyrševa cesta 6, mr. Hočvar, Celovška cesta 62 in mr. Gartus, Moste — Zaloška cesta 47.

Gledališče

Drama. Sobota, 24. jan. ob 17: »Voda«. Izven. — Nedelja, 25. jan. ob 14: »Snežuljica«. Mladinska predstava. Izven. Zelo znižane cene. Zadnjič v sezoni. — Ob 17: »Lepa pustolovščina«. Izven. — Ponedeljek, 26. jan.: Zaprt.

Opera. Sobota, 24. jan. ob 17: »Prodana nevesta«. Izven. — Nedelja, 25. jan. ob 15: »Netopir«. Izven. Znižane cene. — Ponedeljek, 26. jan.: Zaprt.

Rokodelski odeli

Jutri ob 5 popoldne bo »Rokodelski odeli« ponovil uspelo komedijo: »VELIKA SKUŠNJA«.

narodnimi motivi, ki jih skušam strniti s svojo lastno glasbo v enotno umetnino. Prvi način bi bil bolj stvar notranjega občutenja, drugi bolj vprašanje zunanje pritegnitve ljudskih motivov v lastno glasbo. Oba načina imata svoje dobre in slabe strani in v obeh lahko nastanejo boljše ali slabše kompozicije, kakor je pač imel avtor več ali manj srečno roko pri svojem delu. Zdi se, da se dr. Kimovec drži v tej maši drugega načina: da namreč komponira v svojem slogu, kot si ga je izoblikoval v svojem dolgoletnem skladateljskem udejstvanju, uporablja pa na mnogih mestih namesto samostojnih domislekov narodne melodije v vsakem oziru kar najpreprostejšega formata, ki jim vdahne svojega, Kimovečevega duha. Na to kaže pogosta in bogata poraba kromatik, pestra figuracija oz. roma kontrapunktično snovanje v glasovih, ki nimajo ljudskega napeva, namerni nagli preskoki v tonove načine, ki so od osnovnega tonovega načina dosti oddaljeni; dalje po novem tekstu vplivane ritmične pa tudi melodične in včasih morda tudi tonalne spremembe danih melodij. Pri glasbenem snovanju v tem slogu se seveda prvotni ljudski značaj napevov kakor tudi njim lastna karakteristika dokaj zabrisa, dočim stopijo v ospredje skladatelju lastne poteze.

Dr. Kimovec nam je dal s to mašo kompozicijsko zelo dobro skladbo, ki bo zanimala izobraženega glasbenika in bo boljšim zborom zelo dobrodošla; glede izvajanja bi jo namreč štel vsaj med srednje težke skladbe; če vključim fugo konec Creda, bi jo imel celo za precej težko. Po preigravanju in poslušanju sodeč, bi si želel, da bi skladatelj še bolj udaril na narodno struno, da bi tako skladbo še bolj približal preprostim poslušalcu in jo napravil dostopnejšo večjemu številu pevskih zborov. Sicer je pa dejstvo, da je maša izšla že v drugi izdaji zgovoren dokaz, da naši zbori več zmnožijo, kot jim pa glasbena učenost prisioja. M. T.

V.Ae. Objektivna kritika, katero je pred dnevi priobčl naš list, se je nad vse pohvalno in las-kavo izrazila o tej dobro pripravljenu predstavi. Občinstvo priporočamo, da si nabavi vstopnice v predprodaji. Predprodaja vstopnic bo v nedeljo od 10 do 12 in dve uri pred predstavo v društveni pisarni, Petrakova 12, I. nadstropje.

Radio Ljubljana

Sobota, 24. januarja: 7.30 Radijska poročila v slovenščini. — 7.45 Napevi in romanci, vme ob 8 napoved časa. — 8.15 Radijska poročila. — 12.15 Orkester pod vodstvom Spaggiarja. — 12.35 Koncert pianista Marijana Lipovška. — 13 Napoved časa. — Radijska poročila. — 13.15 Vojno poročilo Glavnega Stana Oboroženih Sil v slovenščini. — 13.17 Orkester EIAR-ja pod vodstvom D. M. Šijanica: Operna glasba. — 14 Radijska poročila. — 14.15 Orkestralna glasba pod vodstvom Arlandija. — 14.45 Radijska poročila v slovenščini. — 17.15 Nove plošče Cetra. — 18 N. Skally: Kake naj gospodinja ravna z obliko svoje družine. — Predavanje za gospodinjice v slovenščini. — 19.30 Radijska poročila v slovenščini. — 19.45 Pisana glasba. — 20 Napoved časa. — Radijska poročila. — 20.20 Komentar k dnevnim dogodkom v slovenščini. — 20.40 Prenos, posvečen Romuniji. — 21.15 Pogovor v slovenščini. — 21.24 Simfonični koncert pod vodstvom G. Morellija s sodelovanjem pianiste Pine Pittini. — V odmoru: novice v slovenščini. — 22.45 Radijska poročila.

Poizvedovanja

Tista oseba, ki je v torek, 20. t. m. okoli 16 pobrala v tramvaju denarnico na progi Glavni kolodvor-Evropa z nekaj gotovine in dragocenim spominom, se naproša, da jo — ako je do danes še ni oddala, kot so ji svetovali moji znanci — odda proti dobri nagradi v roke Pavle Stropnik, na Zakotnikovi žagi v Parmovi ulici 45 (za Bežigradom).

Izgubil sem temporečko z manjšo vsoto denarja od kolodvora do bežigradske gimnazije. Najditelja prosim, da odda na upravo »Slovenca« proti nagradi.

Iz sosednjih pokrajin

Zima v idrijski kotlini. Prijatelj nam piše: Mraz je pritisnil tudi po naši dolini. Prejšnji teden smo imeli v četrtek kar 16 stopinj pod ničlo, ponekod celo —20. Hvala Bogu, da je sedaj ta strogi mraz odjenjal. Sedaj se giblje med 6 do 8 stopinjami pod ničlo. V ponedeljek smo imeli sicer spet 10 stopinj pod ničlo. Upamo, da smo najhujše že prestali. Snega imamo še preveč.

Rast in smrt v spodnjeidrijski fari. Kakor v navadi v vseh naših župnijah, nam je tudi naš župnik za novo leto povedal zanimive številke iz našega farnega življenja. V preteklem letu je umrlo pri nas 44 oseb, 25 moških in 21 žensk. Največ mrlicev, 22 po številu, so imeli v hirahinji na Marofu. Tam je umrla tudi najstarejša duhovnjanka Marija Tušar, ki je dočakala čez 88 let. Rojenih je bilo 45 otrok, 19 dekčev in 24 deklic. Oklicanih je bilo 16 parov, poročenih pa v domači župni cerkvi 17 parov. To poročilo bi ne bilo popolno, če bi s pohvalo ne omenili č. u. smiljenih sester, ki se na Marofu v vsej tihoi žrtvujejo za betežne onemogle in hirale. Njihovo človekoljubno delo spoštujte in visoko ceni vsa idrijska dolina.

Najstarejši triški tipograf — 80 letni Franc de Savorgnan, se je t. dni preselil na drugi svet. Bil je svoječasno nad 30 let zaposlen v tiskarni Piccola. V časih prve svetovne vojne se je udeleževal navdušeno vseh italijanskih manifestacij ter je bil zaradi tega večkrat zaprt.

Z Gorenjskega

† Franc Škerjanec v Radomljah. V Radomljah pri Kamniku je umrl g. Franc Škerjanec, znani in ugledni posestnik ter mlinar, star 70 let. Pokopali so ga v torek, dne 13. t. m., na radomljskem pokopališču. Naj počiva v miru! Njegovim žalujočim svojem izrekamo svoje sožalje.

V Domžalah je umrla dne 12. januarja gostilničarka Ljudmila Kovač, stara 56 let. Pokopali so jo dne 14. t. m.

Novi vodja tujskega prometa na Koroškem in Gorenjskem je postal namesto pl. Pawlowskega dr. Pogačnik.

60 kranjskih otrok so iz Kranja poslali na Bled v tamkajšnje mladinsko oskrbovališče, kjer bodo štiri tedne na počitnicah.

Kamniško Bistrico je obiskal državni športni vodja pl. Tschammer und Osten med božičnimi prazniki ter občudoval lepoto teh krajev.

V Kamniku so za zimsko pomoč po cestnih zbirkah nabrali 11.401,88 mark. Ker šteje okrajna skupina Koroške ljudske zveze v Kamniku 6645 prebivalcev, odpade na osebo 1,75 marke.

V Trzinu so za nemško vojsko na Ruskem nabrali med drugim 1000 kosov raznih zimskih oblačil ter 58 parov smučk.

V Kropi, Kamni gorci in v Kranjski gorji so bili za gospodinjice posebni kuharski tečaji, kjer so se gospodinjice lahko naučile, kako se pripravljajo jed v enem loncu.

V Radovljici se je med božičnimi prazniki mudil operni basist iz Weimara, kjer poje v tamkajšnjem gledališču, sin upokojenega poštnega uslužbenca Anton Orel, ki je prišel obiskat svoje starše.

Plin je zadušil med spanjem 15 letnega Lukanovega sina v Spodnji Lipnici pri Kamni gorci. Ko so deklet šli zvečer spat, je iz peči začel uhajati ogljikov plin, ki je fanta zadušil, medtem ko sta druga dva mlajša brata bila rešena.

V Bonačevi tovarni na Količevem je med delom kislina razjedla desno roko vajencu elektro-tehniku Marjanu Šimokovcu.

»Tvoja mala pomočnica« (»Deine kleine Helferin«). Pri nas smo imeli sprva tedenski sistem za izdajanje živilskih nakaznic oziroma za nakupovanje življenjskih potrebščin. Konec prejšnjega leta pa se je sistem oskrbovanja preuredil na mesečno osnovno. Z mesecem novembrom lanskega leta pa je bila uvedena še ena stvar. Ob enem z živilsko nakaznico dobi vsaka gospodinja štiri do šest strani obsegaajoč časopisek z naslovom »Deine kleine Helferin« oz. »Tvoja mala pomočnica«. Listič vsebuje navodila za kuhinjo oziroma za gospodinjstvo, primerna današnjim razmeram. Pri njem sodelujejo, kakor je stalo v novembrski številki, najboljše strokovne moči in najboljše gospodinjice, ki dajo vza dobrobit in zadovoljstvo naših družin na razpolago svojo dolgoletno preizkušnjo. Listič naj bi bil pomočnica naših gospodinj, naj bi jih podpiral, da bi one in njihove družine s svojimi živilskimi izkaznicami dobro izhajale med mesecem; misli tudi na naše omare, naše vrlove, na naše otroke, na stanovanje, na varčno gospodarstvo, sploh na vse majhne skrbi, ki jih ima vsaka gospodinja danes polno glavo. — Januarska številka je v glavnem

posvečena krompirju, redkvi in kuram. Popisuje n. pr., da se da napraviti iz krompirja tudi torla, ne samo preste, roglič, štrudelj, žličniki, omaka, cmoki, krplce itd. Prav tako zanimiva je tudi redkev, ki je podana v celi vrsti receptov, kako se da najučinkoviteje servirati kot sveža hrana.

S Spodnjega Stajerskega

Jubilej zaslužne učiteljice iz Krškega. V Gradcu je t. dni obhajala 80-letnico bivša voditeljica nemške ljudske šole v Krškem, gospa Karolina Potočnik. Jubilarica se je rodila v Krškem in je 40 let služila na nemški šoli v Krškem. Po koncu prve svetovne vojne pa se je preselila v Gradec, kamor je prinesla tudi nemško šolsko zastavo iz Krškega. To je podarila mestnemu muzeju. Za časa bivanja v Gradcu je zgodaj pristopila k nac.-soc. stranki, še v časih, ko je bil pristop kazniv. Sedaj obhaja duševno in telesno čila svojo 80-letnico.

Socialno skrbstvo v ljutomerskem okraju. V minullem letu je socialno skrbstvo v ljutomerskem okraju doseglo znatne uspehe. Med potrebnim prebivalstvom je bilo vsega skupaj razdeljenih mnogo živil, tako 6 vagonov krompirja, 150 stovov pšenične moke, 100 stovov koruzne moke, 150 stovov fižola, 800 kg sadja in zelenjave. Dalje 400 kilogramov mesnih konzerv in 380 kg masti. — Skupna vrednost obroke, razdeljene med potrebne, presega 9000 mark. V raznih krajih je bilo doslej v ljutomerskem okraju ustanovljenih 16 posvečevalnic za matere in dojenčke. Prav tako je bilo ustanovljenih 21 otroških vrtev, v katerih je dobilo opoldne kosilo povprečno po 40 otrok. V otroških vrteh je zaposlenih 11 strokovnih moči, 18 kuharic in 34 pomožnih delovnih moči.

Zajec ni najhitrejša žival

S hitrostjo posameznih živali so si naravoslovci dolgo belili glave in nikdar niso mogli priti do pravega rezultata. Nekateri so trdili, da je hitrejša ta žival, drugi pa obratno. Vprašanje so končno rešili nemški naravoslovci s pomočjo »stoperice«. Tako so ugotovili, da zajec še dolgo ni najhitrejša žival, ker preteče v eni uri samo 45 km. Od njega je mnogo hitrejši hrt s 50 km na uro. Še hitrejši od hrta je dirkalni konj, zatem antilopa, lisica in pa volkov. Hitrost omenjenih živali so računalni seveda samo na kratke proge. Drugače namreč zavzema v hitrosti in vzdržljivosti prvo mesto lisica, za njo volk, hrt in zatem šele dirkalni konj.

Zanimiva je tudi ugotovitev, da postanejo udomačene živali odpornejše. Znan je primer s konjem »Yankeeyem«, katerega so leta 1860 smatrali za najhitrejšega konja na svetu, ker je eno angleško miljo pretekel v dveh minutah in 50 sekundah. Danes preteče isto razdaljo v precej manjšem času vsak povprečen dirkalni konj.

Lesena ura

Časopisje je v zadnjem času poročalo o zanimivem izdelku nekega delavca v Argentini. Delavec je bil dalj časa brez zaposlitve. Službe ni mogel dobiti nikjer. Zato je sklenil oditi v pragoz ter je to tudi storil. Zaradi svoje velike telesne moči se je v pragozu čisto dobro znašel. Hranil se je s tem, kar je dobil, z divjačino in rastlinjem. Po daljšem času mu je pa le prišlo presadati dolgočasje, ki je bilo tem večje, ker ni imel nobene prave zaposlitve. Zato je prišel na misel, da bi začel izdelovati lesene ure. Naloga, ki si jo je dal, ni bila prav nič lahka. Delavec ni imel pri sebi nobenega primerne orodja, razen tega pa tudi ni bil urar. Pa se je le lotil dela. Premagati je moral dosti težav in dolgo časa je potreboval za izdelavo posameznih delov. In tudi veliko potrpežljivosti je bilo treba. Pa je le vse premagal ter je po sedmih letih napravil veliko leseno zidno uro na uteži. Vsi deli ure so bili izdelani iz lesa ter zanjo delavec ni uporabil niti enega žebeljčka. Ura je tudi umetniško okrašena ter gre točno.

Največja lokomotiva na svetu

Na pomladanskem lipškem velesejmu bo razstavljena tudi največja lokomotiva na svetu, s katero bo na tem sejmu postavila francoska industrija.

DNEVNIK Modrijančka

21

In zares se je vse tako zgodilo, kakor sem bil napovedal. Komaj smo se približali morju, že je pristala ladja. Vsi mornarji so radostno poskočili na suho. Na ladji je ostal samo mladi kurjač. Najbrž je bilo tudi njemu odveč, da bi sam sedel na ladji. Ne da bi dolgo pomišljal, je tudi on skočil na breg, česar smo mi vprav čakali.

Na mah smo bili vsi na ladji. Kot bi mignil, smo se mi, palčki, razvrstili po vseh kabinah, vseh skladiščih, vseh vrveh in tudi po verigi, ki je visela s parnika. Vseznal se je ponudil, da vzame v roko poveljstvo in da bo hkrati tudi strojnik, in junaško je pristopil h kottu. Jaz sem se ponudil, da mu bom v pomoč. A ko sem pogledal v strojniški oddelek in sem zapazil skladišče za premog in pa sode z mazilnim oljem, sem sklenil, da ni vredno umazati si obleke in da je bolje oditi na krov. Ondi je bilo lepše in snažnejše. Pa smo odpluli.



A čim sem si vtaknil šipico na oko in sem se zagledal v daljo, se je zgodilo nekaj nepričakovane. Zagrmelo je, ladja se je vsa stresla, a njen zadnji del, kjer je bil prostor za kotel, je gromovito zletel v zrak.

Ves nor od strahu in ne vedoč, kaj bi, sem se ozrl na tovarilce. Vsi so hiteli, da bi se rešili, kakor se bi kdo mogel. Mnogi so že pljuskali po vodi, kamor jih je vrgel strahotni udarec. Samo jaz sem begal po krovu in na vso moč klical na pomoč. Toda nihče me ni slišal.

Od Carigrada do Bagdada



Carigrad — čarobno mesto ob Zlatem rogu

Nasproti Istanbulu, na azijski obali, zraven Uesküdarja, ki spada še k okolici Istanbulu, je Haydar-paša, začetna postaja »transanatolijske« ekspressne železniške proge Taurus, ki vodi skozi Malo Azijo, skozi Ankaro in Adano na sirijsko mejo in ki tvori kot bagdadska železnica zvezo med angleško-arabskim Orientom.

Ta železniška proga ni samo navadna, na kilometre računana proga, ampak je tudi čarobna skrajšava daljave, ki je enaka ladijski poti okoli Male Azije (Rod, Ciper, Beirut). Stopiš na vlak, pa si s tem že v območju ozračja, ki je le do polovice še turško. V tem vlaku se pojem »most med zahodom in vzhodom« spremeni v novo doživljajo. Človek spozna pomen, ki ga ima dandanes ta proga za Turčijo in ki jo Turčija pridobiva z njo, in pomen vplivanja na politično področje, ki ga Turčija zdaj nudi.

Najprej se pelje vlak več ur dolgo vzdolž obale Marmarskega morja. Vidiš lične vile in Prinčeve otoke. Kasneje obsega razgled le obalo ozkega zaliva Izmito. V majhnih zalivih se pozabavajo stare, pisane ribiške barke. Na prvi postaji ti ponujajo pečene kostanje, na drugi ribe, na tretji rdeča jabolka. Skozi mali, staroturški Izmit se pelje moderni ekspressni vlak kar po glavni cesti kakor kak tramvaj, nato se obrne od morja in zavije v notranjost dežele in se počasi vzpenja na anatolijsko višavje. To traja spet več ur dolgo. Obdelani zemski jeziki med hribi postajajo ožji in redkejši, gozdov je zmeraj manj, pokrajina bolj in bolj divja. Tu in tam je še kaka revna anatolijska vas z majhnim minaretom. Hiše so večidel iz ilovice, ki je pomešana s protjem. Nato vidiš še raztresene njive, a nič vasi, dalje so vojaška šatorišča, a nič ljudi. In kje so ljudje? Zares spoznaš, da Turčiji primanjkuje ljudi.

Nekaj ur v Ankari

Proti večeru se pripelje vlak na planoto, na rjavo, napol pustinsko višavje notranje Anatolije, od tod pa drevi enakomerno in hitro še ure in ure dalje. V temini, ki jo razsvetljujejo samo zvezde, ni nobenih hribov več, ampak je le nizko gričevje. Presledki med redkimi postajami so jako veliki. Že polnoči je, ko se prikažejo luči stare Angore in nato razsvetljava moderne Ankare. Sredi pustinje zagledaš najmodernejši kolodvor z razsežnimi programi »tračnic«. Nepričakovano je tu mnogo ljudi, in kakšno živahno vrvenje na svetlem peronu! Neslišno se vozijo takšni po gladkem asfaltu proti hotelu Ankara. Dozdeva se ti, da slišiš godbo iz hotela, kjer je vsepolno gostov, bivših diplomatov s svojimi ženami in hčerami, častnikov, agentov, inženirjev in častnikarjev, uradnikov iz ministrstev in trgovcev. Vsakdo se zabava po svoje in tudi pleše in poje.

Nato pa hrumi vlak dalje v noč. Čez nekaj minut je Ankara le še, kot bi se ti bilo sanjalo.

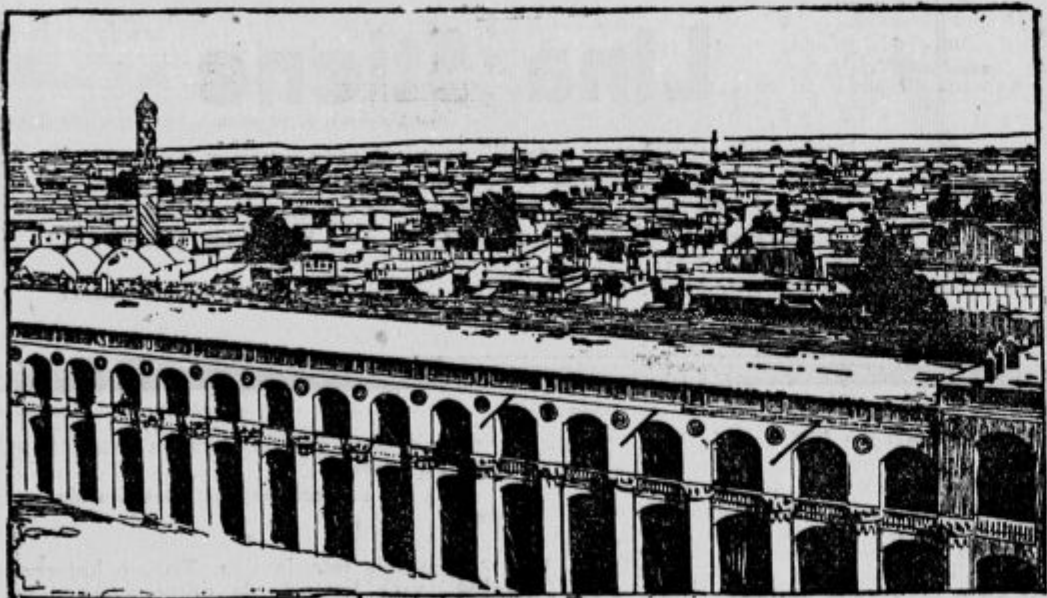
Ozračje sovražnega sveta

Noč je dolga, ure počasi potekajo. Kovčega, ki so jih naložili v Ankari, razmestijo po prostorih. Na njih so napisali: Teheran, Bagdad, Jeruzalem, Kairo. In bereš tudi imena hotelov v Karachiju, Bombayu, Bataviji. S tem vlakom se vozijo ekoranji samo diplomati, kurirji, častniki v civilni obleki in inženirji. Sploh več inozemcev kot Turkov, ki so jim šele nedavno olajšali pogoje za prestop sirijske meje. Povsod je sovražno ozračje sprito pripadnikov Osi in kaj takega doživlja lahko le še v Lizboni. Tu je videti nevtralnost Turčije kot širokogrudna gostoljubnost, ki pa ima tudi svoje meje.

Še dolgo poseliš v jedilnem vagonu in se zabavaš. Glasne govorice so vse v angleščini, oz. ameriški angleščini in vsi so jako prijazni s Turki. Turki sami, ki so po evropsko oblečeni in negovani, se prav tako zanimajo za Angleže in Američane, kot za Nemce, ki jih je tudi nekaj v tem vagonu. Vprav z menoj se je začel pogovarjati neki mlad Nemec, ki mi pripoveduje, da je iz Ankare, kjer da ima veliko denarja in vilo. Pripoveduje mi, da so Turki jako ponosni na to, da jim vojna še ni nič prizadejala in da se v njihovih vlakih vozijo sovražniki, ki se miroljubno pogovarjajo drug z drugim. Neki turški gospod naju opazuje in se venomer smehlja, a kaj si pri tem misli, ne bo moči nikdar zvedeti.

Raj v Mersinu

Taurus je meja pred mejo. To je druga dežela, dokler vlak z več ko 30 predori ne preide skozi visokoromantični gorski greben Taurusa in plane v modri svet Sredozemskega morja, v majhen, tropični raj, v obrežno ravan Mersin, kjer so zdaj zrele pomaranče in banane. Tu je poleg Ankare največje zbirališče tujcev. Poljski ubežniki imajo tu kar celo svojo kolonijo in tudi arabskih ubežnikov iz Sirije je precej. Medtem ko Angležji prezidavajo in povečujejo pristanišče, pa Nemci dokončavajo velik jez, ki bo z njim povečano namakanje zemlje in bo pridelovanje bombaža podvojeno in potrojeno. Turška policija ima tukaj veliko dela s tujci. Turčija je zaradi tega v mučnem položaju, saj je ta »pripomoček Angličem« hkrati njihovo, zlasti zdaj nad vse važno izhodišče za na daljni Vzhod, za v Egipt, Južno Afriko in po letalskih zvezah (v treh dneh!) za v Ameriko. Turčija po tej poti že mnogo izvažja in uvažja, tudi v Mersin in Aleksandretto prihajajo še angleške ladje. A Turčiji ni prav nič prijetno v tem angleškem obsevu. Nastrojenje, ki ga dobiš v treh dneh v Mersinu, v Adani, v Aleksandretti, je bolj nagajeno k napetosti in nevarnosti in je dokaj oddaljeno od tiste skladnosti, kakršno sicer najdeš na mejah sosednjih dežel, ki so se s svojo politiko zares vsemu prilagodile.



Bagdad — mesto kalifa Haruna al Rašida.

Črno morje — morje teh dni

Črno morje je mogočna kotlinska zajedlina s površino 453.000 kvadr. kilometrov, ki je dobilo svojo, ledvicam podobno obliko konec terciarne dobe. Malo večje je kot Vzhodno morje in je globoko 2618 m. Že v davni davni so drzni pomorščaki navajali svoje ladje v to morje in najrazličnejša so imena, ki so mu jih dali. Grki so mu rekali Pontos aeneios, kar pomeni zoprn morje, a Rimljani Pontus euxinus, kar se pravi gostoljubno morje, dočim so ga Rusi nazvali Črno morje. Pa je tudi res, da je to morje, ki je navadno temnomodro ali modrozeleno, zaradi obilicov popolnoma črne barve.

Razen ploskate obrežja ob ustju Donave, kakor tudi Dnjestra, Buga in Dnjeptra, so bregovi strmi in le malo razčlenjeni. Posebnost tega morja je, da nima otokov in nevarnih čer, kar je pomorščakom kaj všeč. A zato so tudi hudi vetrovi in goste megle. Zlasti nevarna je burja, ki pridivja iz severnega vogala Kavkaza. Burja brlje po vsej dolžini Črnega morja in nakopiči

valove, zlasti v bližini Bospora, tako visoko, da so kot velikanški hribi. Več dni in noči traja potem borba proti viharju. Gorje pa ladji, ki jo takle vihar preseneti blizu obale in ki njeni stroji niso torej, da bi se utegnili upirati valovom! Ladja je brezopojno izgubljena. Raztresli se ob strmih bregovih obale.

Južna obala Krima — tatarsko »Kerc« — trdnjava — je riviera Rusije, ki njeno milo podnebje ozdravlja jetičnike in oslajljene bolnike skozi vse leto. Tu je pač najlepše počitniško bivališče med vedno zelenimi drevesi in grmičji, med cipresami, lovjem, oljkami, figovi in limonovci, sredi tobačnih nasadov in vinogradov, kar vse je obročeno s temno modrim morjem. Polotok Krim (25.000 kvadr. km) je le po ozkem kopnem pasu, Perekopu, spojen s suho zemljo. Večina ozemlja pa je pokrita s puščo, ki je spomladaj bogatno razcvetena in poživljena s pasčo se drobnico, poleti pa je ozemlje vse izžgano zaradi vročine, a pozimi se zaganja le-

dena burja v gore snega. Proti jugu se dviga obrežno hribovje Jaila do višine 800—1500 m in strmo pada nizdol k morju. To gorovje brani mrzlemu severu, da ne zabrije v nižavje, in je zatorej južna obala pravi pravcati paradiz. Dolgi pomladi sledi šest mesecev trajajoče poletje, ki neopazno preide v milo jesen in ki nato preskoči zimo in se spet vrne v pomlad.

Ladje utegnajo zapeljati prav tik divjih skal in se moreš do silega napasti s krasnim pogledom na pokrajino. Le tu in tam je zelena barva prekinjena s svetlimi marogami poslopji. Bolj proti vzhodu pa stopijo skale bolj v ozadje in ozek pas zemlje, 6 do 8 km širok, se vrine med hribovje in obrežni rob. To je tista, iz carskih časov tako slavna »riviera«. Tu je Jalta, ki se amfiteatralno dviga, s treh strani obdana s hribi, in ki so jo že v 14. stoletju ustanovili Grki in so jo kasneje, kot ostale kraje Krima, zavzeli Genovčani. Še dandanes pričajo razvaline gradov o njih močnatosti. Levo od Jalte je Livadija, prejšnje poletno bivališče carjev, in tu je mnogo razkošnih poslopij carskih plemičev. Tu so tudi zdravilišča, ki so jih Sovjeti ustanovili za svoje mogote.

Prebivalstvo je sestavljeno iz pisane mešanice vseh tistih narodov, ki so v dobi stoletij našli tu svojo domovino. Najbolj čistokrvno so se ohranili Tatarji, ki so njih vasi raztresene po južni obali. V tatarskem mestu Bakč-Seraju, gradu vrhov, je do današnjega dne ohranjen del palače kanov, bivših začasnih gospodarjev Krima. Ta palača ima nežna stebrišča, pestro poslikane stene, tajne razkošne sobane harema in pa prekrasen vrt s starim drevjem, studence z vodo-meti in kopališčem haremskih žensk.

Vzhodno obalo Črnega morja tvori Kavkaz, ki je s svojimi 470.000 kvadr. kilometri, a le s 13 milijoni prebivalci, tako velik, kot je bila prejšnja Nemčija. V nobeni svoji domišljiji si Evropejec ne bi mogel naslikati te podobe, kako se po neskončnih daljinah Vzhodne Evrope v čudovitem nasprotju sprito enolične pustinje, dviga z ledom pokrito, bajeslovno gorovje Kavkaza v nebo. Že v najstarejši dobi človeške zgodovine so ga poznali, kar priča že bajka o Prometeju, prikovanem na skalovje Kavkaza, ali bajka o potovanju Argonavtov, ki so bili pač z velikim veseljem pozdravili iz daljne dalje zasnežena vrhunca Elbrusa in Kazbeka. To divje razcefedrano gorovje je kot nobeno drugo na svetu obdano s posebnim čarom in z romantiko. Tako ima nekaj najlepših evropskih pesnitev svoj izvor vprav na Kavkazu.

Medtem ko je južna obala Krima ena sama ljubeznost, pa so gorovja Kavkaza s svojimi strmimi obrežnimi skalnatimi stenami polna divje romantike. Zaradi močnega deževja na zahodni obali so gosti gozdovi subtropske oblike. V volih skalah sta kakor v gnezdih skriti slavni zdravilišči Soči in Gagri. Bolj proti jugu se skalovje

odmakne, tako je tu več selišč in mest, med njimi sta Tuapse in Batum najvažnejši.

Nikjer na svetu niso vsi narodi tako pomežani kot ob Črnem morju, saj so valovi velikih dogodkov že v davnih dobah prepljuskali nižavje ob Kavkazu in se odbijali ob zidovnj gorovja. Pod Pompejem so prišli v deželo Rimljani, arabske vojske so prinesle semkaj islamsko vero, mongolski napad je hudo opustošil pokrajino, Turki so imeli svoj vpliv, carska oblast se je tu zasidrala šele po hudih bojih in slednjič je skušal boljševizem spremeniti s silo navade vseh teh ljudstev.

V mirnih časih so neštete ladje plule po Črnem morju. Skoraj vse so hitele proti Bosporu, proti ozki prevoznici polji, ki tvori z Dardanelami edino zvezo Črnega morja s Sredozemskim morjem. Iz največjega pristanišča, iz Odese, so ladje vozile žito iz Ukrajine; iz Eupatorije sol in ribe; iz Kerča rudnine; iz Tuapseja in Batuma, kamor se iztekajo petrolejski vodi iz Bakuja, pa petrolej. Samo lepa luka Sevastopola je ostala samo mornariči, medtem ko so v Nikolajevu ladjedelnice.

Tod okoli hrumijo zdaj vojske, ki gre glas o njih po vsem svetu teh dni.

Očeta posnema



Mama, sedaj sem se pa tudi jaz tako ostrige kakor očca.

Sport

159 klubov v borbi za tri naslove

Pred 14 tedni so začeli v Italiji z velikim državnim nogometnim prvenstvom, v katerem tekmujejo posamezni klubi v treh razredih ali divizijah. V prvem razredu, v katerem gre za absolutno prvenstvo, sodeluje 16 moštev, v drugem 18. v tretjem pa 125. Vsega skupaj nastopa nedeljo za nedeljo 159 enajstorice. Ne gre pa le za to, kdo bo prvi; v posebnih skripcih so klubi, ki so na repku razporeditve. Najboljše se borijo za prvenstvo, najslabši pa za obstoj v ugledni tovarišiji. V razredu najboljših je Roma z dvema točkama naskoka na vrhu. Napoli in Modena pa se borita na zadnjih mestih za obstanek. Najslabša dva kluba bosta namreč po končanem prvenstvu zdrknila v nižji razred. Podobna pregrupacija se bo izvršila tudi v drugem in tretjem razredu. Prvi dve enajstorici drugega razreda bosta povišani v ligo najboljših, zadnjih šest moštev pa bo napravilo prostor za najuspešnejše prvake posameznih skupin tretjega razreda.

V italijanskih mestih vlada za potek držav-

nega prvenstva veliko zanimanje. Pred zimo se beležili na tekмах v Milanu, Torinu in Rimu po 60.000, 50.000 in 40.000 gledalcev, sedaj pa, ko je mraz, zahajajo na igrišča le najnovejši navijači. Tudi teh se nabere v večjih mestih po 15 do 20 tisoč. Stotisoči ostalih prijateljev igre na zelenem polju pa zasledujejo potek državnega prvenstva po časopisnih poročilih. V ta namen tiskajo v Milanu poseben športni dnevnik »La Gazzetta dello Sport«, ki posveča polovico prostora poročilom in zanimivostim, ki so v zvezi z borbami za tri naslove.

Prihodnje nedelje bodo odigrali 14 kolo. V razredu najboljših bodo na sporedu sledeča srečanja:

Firenze: Fiorentina-Bologna, Torino: Juventus-Napoli, Genova: Genova-Modena, Roma: Roma-Livorno, Milano: Milano-Ambrosiana, Bergamo: Atalanta-Lazio, Venezia: Venezia-Liguria, Trieste: Triestina-Torino.

Poznate sneg?

Pred zimo smo seznanili naše čitatelje s pravilnimi vajami za smučanje, za tem smo obnovili nekaj spominov na pojav prvih smučij v Ljubljani, pisali smo tudi o starem bloškem smučanju, pa o obliki sodobnih smučij in o smučski tehniki. Preostane nam še, da se seznanimo s snegom, ki epada tako bistveno k smučanju, da si brez njega bele opojnosti niti predstavljati ne moremo.

Kakor vse v naravi, tako se tudi sneg dan za dnem spreminja. Preoblikujejo ga temperatura, sonce in veter. Za smučarja ni vseeno, če smuča po lahkem ali težkem snegu, po suhem ali mokrem. Tisti, ki hoče ločiti idealno smuko od težavne, mora razločevati celo vrsto snežnih oblik. Od zime do pomladi se bela odeja spreminja in je zdaj suha in lahka, zdaj težka in mokra, pa zopet nova ali stara, mehka ali trda, skorjasta ali kložasta, zrnata ali gnila.

V borbi z zimsko naravo se si izmislili smučski strokovnjaki celo vrsto maž, ki jim omogočajo lahko smuko ali prijeten vzpon v vsakem snegu. O teh problemih imamo tudi v slovenščini dragoceno knjižico »Sneg in smučje«, katero je napisal bivši tekmovalce Boris Rožek.

Sneg, ki leži sedaj v naši pokrajini, je zapadel pri nizki temperaturi. Nakopičilo se je milijarde šeststokrakih belih zvezdic in v vremenskih poročilih smo čitali, da leži povsod 30 do 60 cm pršiča. Tu pa tam — zlasti po Notranjskem — ga je veter razpihal in dobilo so mokast sneg. Dasi smo obdani s pršidom, ne moremo govoriti o najboljšem snegu za smučanje. Mraz ga je preveč presušil, ves je lahek kot pena, smučji se globoko udarajo, manjka pa stara podlaga, zakaj januarski sneg je zapadel večinoma na golo.

Po snegu samem lahko zaključimo, da imamo nenavadno mrzlo vreme in da je bilo tudi zimsko sonce doselej brez moči. Če bi postalo tople, bi se bela odeja spremenila v lepek sneg, ki je za smučanje težaven. Preden bomo hodili spet po golih trolatoirjih, bomo imeli dovolj priložnosti seznaniti se z različni prijetnimi in neprijetnimi vrstami snega. Prvi val toplote bo vrhnjo plast pršiča razmočil. Sledil bo nočni mraz in ko se bomo zbudili, bo sneg skorjast. Ko bosta dnevna toplota in nočni mraz daljša preoblikovala belo površino, se bo spremenila v osrenico ali srež. Poseben vpliv na sneg ima tudi močno pomladansko sonce. Četudi je sneg ves trd in plam, ga topli žarki že dan omeščajo v vrhnjo plast starega snega se spremeni v srečec ali zrnovec. Če ni premoker in če ga ni preveč, ga imajo smučarji prav radi. Proti koncu pomladi pa, ko pride čas, da se poslovimo tudi od visokogorske smuke, začne sneg gniti. Na prisojnih pobočjih se smučji globoko udarata, smučarji pa se poslavljajo od svojih dragih gor.

V Breslavi same zmage po točkah

Breslava, 23. januarja. Včeraj so se pričele v Breslavi boksarske tekme amaterjev za evropsko prvenstvo. Turnirja se udeležuje okrog sto tekmovalcev. Nemci, Italijani in Madžari so poslali po dve moštvi za vsako kategorijo, ostali narodi pa se udeležujejo turnirja le po posameznikih. V celoti je zastopanih enajst evropskih narodov.

V prvem kolu ni bilo posebnih presenečenj. Vse borbe so odločile zmage po točkah. V mušji teži je zmagal Italijan Paesani nad Nemcem Dietrichom po točkah; v bantam teži je premagal Nemec Siedel Švicarja Siegfrieda. Ostali izidi so bili: peresna teža: Bonetti (Italija) je premagal Slovaka Pavla. Lahka kategorija: Šved Bequist je premagal Hrvat Devčića. Bianchini, Italija, je potolkel Španca Calpo. Nemec Räsche je premagal Madžara Tormana. Srednja kategorija: Španec Santandron je premagal po točkah Švicarja Barghetija. Noren — Švica, je potolkel Madžara Csontosa. Srednje teška kategorija: Hrvat Hladnič je potolkel po točkah Italijanu De Paulisu. Danec Christensen je zmagal nad Špancem Arcenijejo. Teška kategorija: Hof — Nemčija je premagal po točkah Madžara Hornolyja. Boksarski turnir v Breslavi bo trajal še tri dni.

Uruguay ali Argentini? V urugvajskem glavnem mestu Montevideu igrajo te dni nogometni turnir za prvenstvo Južne Amerike. V finale bosta najbrže prišli znameniti enajstorici Urugujaja in Argentini. Brazilijanci so igrali proti Argentincem in podlegli z 1:2 (1:2). Na večerni prireditvi prejšnjega tedna so igrali Brazilijanci proti enajstorici Čileja in zmagali s 6:1.

O norveških smučarjih čitamo letos le malo. Medtem ko smo prejšnja leta nedeljo za nedeljo čitali o sijajni formi norveških skakalcev, nismo letos prejeli še nobenih poročil o skakalnih tekmah na Severu. Brez vsakega zimskega športa pa le niso. Citamo, da so priredili pri Oslu tekme v smuku, na katerih so se uveljavili takole: 1. Erik Oevrum, 2. Björne Karlsen, 3. Birger Opsahl.

Apollonio je najhitrejši italijanski drsalec. Na drsalnih tekmah v Bardonecchiji si je priboril Apollonio tri prva mesta. Podrobni izidi državnega prvenstva so bili: 500 m Celotti 52,4, 1500 m Apollonio 2:39,7, 3000 m Apollonio 5:21,7, 5000 m Apollonio 9:38,9. — Istočasno so tekmovali tudi Madžari v Budimpešti za prvenstvo v hitrostnem drsanju. Medtem ko si je italijanske zmage priboril hitri Apollonio, je igral njegovo vlogo v Budimpešti Ladanyi. Tudi Ladanyi je dosegel tri prva mesta. Časi: 500 m Ladanyi 47,0, 1500 m Ladanyi 2:30,7, 3000 m Ladanyi 5:21,7, 5000 m Hidveghi 9:27,0. Če primerjamo čase, dosežene v Bardonecchiji in Budimpešti vidimo, da so Madžari hitrejši drsalci od Italijanov.

Francesco Perri:

42

Neznani učenec

Zgodovinski roman iz Kristusovih časov. Prevedel dr. Joža Lovrenčič

Med oltarjem in množico žrtvovalcev so stali v dvojni vrsti leviti, vsak z veliko bronasto golico.

Ko so dale cimbele znamenje, so pevci z občutkom zapeli: haleluja in vse ljudstvo, ki je polnilo hodnike in dvorice, je bilo z njimi, a prva vrsta gospodarjev, pripuščenih k žrtvovanju, je pokleknila na mozaičen tlak, izlekla nože in začela klati jagnjeta.

Leviti so lovili v golice kri in odhajali potem drug za drugim e polnimi posodami in jih izlivali ob vnožju oltarja. Ko je polagoma prva vrsta opravila žrtvovanje, se je umaknila drugi vrsti, sami pa so tekli k šesterim kamnitim ete-brom, kjer so bili pritrjeni dolgi obešalniki z železnimi kavlji, na katere so obešali zaklana jagnjeta in jih neznane hitro odrli. Komaj so jih dali iz kože, so jim odprli vamp in izlekli salo in ledvice, kar so prevzemali leviti druge skupine na široke srebrne krožnike in nosili na grmado na oltarju.

Tisti, ki niso dobili kavlja, na katerega bi obešili svojo žrtev, so si drug drugemu tako pomagali, da so si držali na ramah palico in na njej jagnje.

V kratkem so se ves tlak, vsa ploščad okoli oltarja in stopnice spremenili v jezero krvi, po kateri so bredili žrtvovalci in leviti. Tudi voda v veliki posodi za očiščevanje ki so jo držali štirje hronasti biki in so v njej neprestano izplakovali in pomivali žrtvovalci in leviti golice in nože, je dobila barvo žive krvi. Medtem je zborna posem rastla neznansko in grozno kakor tožba in obenem bojna udarnica. Sto tisoč glav, ki so jo

peli, so kakor tekmovali, da bi bili čim bolj ostri, in so mirno ozračje kar vzvalovili.

Zborni petje ljudstva in pevcev se je mešalo z blejanim jagnjet in bilo je, kakor bi vsa gola vršina vpila pod čisto, »pokojno in brezčutno« nebo, ki se je bočilo nad pokrajino kakor skrivnostno oko na trpljenje, katero se ne da odpraviti.

Klavdija je prestrašena gledala in tudi Marko Adonij se je zgrozil in bil vznemirjen. Toliko krvi in si izizvajajo glasovi kakor ob nevihti zavijajoči sunki vetra so mu vzbudili občutek tako neizraznega strahu, kakršnega ni imel nikdar v svojem življenju. Obred uvajanja, ki ga je tako vznemiril v oni davni noči, se mu je zdel zdaj nekaj medlega in brez pomena.

Tu je čutil, da je božanstvo resnično navzoče, in vzhdi ljudi k Bogu.

Obred je trajal dolgo. Ko se je pridružil duhu po krvi in dimu z oltarja žrtev, ki je širil grozen emrad po smodeči se maščobi, tenek trak vonjavega dima po kadilu, katerega je potresel veliki duhoven na oltar dišav, se je sonce približalo daljnem bregovom Sredozemlja. Zadnje vrste žrtvovalcev so prihajale skozi tempeljska vrata in hitele v hiše ali v šotore z zaklanim jagnjetom, ovitim v kožo, da ga spečejo. Leviti so z golidami in metlami iz zelenih vej čistili trak in krvava voda se je po odtokih izlivala v Cedronsko dolino. Zlata tempeljska streha se je lesketala v zadnjih žarkih.

8.

Pilat in Panza nista vztrajala dolgo pri pri-zorih, ki jih je Pilat imenoval divje, in sta pustila Klavdijo in Marka sama. Ko je sveto petje ponehalo in ni bilo čuti okoli templja več žalostnega blejanja jagnjet niti hrusča množice, je Marko, kakor bi se zbudi iz težkega sna, pogledal po mestu in po pokrajini, da bi se spet znašel.

Vtis razgleda je bil nepisane, prav-kakor nalašč tak, da vzbudi živo sliko bednosti pozemskega življenja, a obenem pretresljiv čar božjega daru.

Poveod sta se pravilna lepota in pusta sivina mešali in prepletali, kar je dajalo pokrajini nekaj trpkega in opojnega. V medli večerni svetlobi se je razprostiralo mesto na svojih treh gričih med močnim obzidjem z mogočnimi stolpi apnene barve ozganih kosti, z ozkimi ulicami, revnimi kockastimi hišami, katerih zidovi so bili prevlečeni z zeleno plesnijo, ki ji pravijo orientalski »steneka gobavosti«, in s strahotnimi rupami, ki so ga obdajale in je po njihovih stenah rastle zlati koren. Vse to je vzbujalo v opazujočem občutek častiljivosti in bridkosti.

Zdelo se je, kakor bi v tej čudoviti pokrajini padel človek z višine kot kadilo na ogenj, da bi se spremenil v vonjavo in se dvigal k božanstvu pod to jasno nebo, ki je, kakor bi se na stečaj odpirala vrata v kraljestvo sreče.

»Klavdija, ali si uvedenka?« je vprašal Marko. »Da, Marko,« je odgovorila. Pilatova žena, »tudi jaz sem uvedenka, a odkar živim v tej deželi, čutim, da se božanski Dioniz ne prikaže v Rimu. Tu se bo rodil Gospod veselja. Pravkar, ko sva gledala žrtvovanje jagnjet in poslušala obredno petje, sem imela občutek, ki me je vznemiril. Zdelo se mi je, da je med to množico v kakem šotoru ali vejnatu kolibi, kakršne so postavili romarji vseokoli ob obzidju, ta večer božanski Dioniz, ki ga pričakujemo; da je prišel kdo ve odkod v romarski obleki in bo použil velikonočni bratovski obed, a se ne vrne več v svoj pozemski dom. Veš, Marko, že eno leto oznanja tam ob Jordanu neki prerok, imenovan Krstnik, njegov skorajšnji prihod. »Delajte pokoro, zakaj nebesko kraljestvo se je približalo!« kliče. Marko, jaz se bojim, da je prišel konec časa in slutim velike stvari.«

Pretrpelo jo je v ohlapnem plašču, zakaj postalo je že hladno, in z Markom sta odšla s ploščadi.

9.

Potem se je spustila nad praznično mesto noč. Po hišah, pod šotori, v kolibah iz vej in na prostem pod oljkami so zagoreli nešteti ognji, nad

katerimi so pekli jagnjeta, natakljena križema na granatovčeve palice. Po vseh hišah so brlele svetilke, obešene pod tramom in ovenčane z vijolicami, zunaj pa so se v hršču mešali prijetni glasovi, vpitje in klicanje in se dvigali pod večerno nebo, kjer se je prikazala nad vrhovi Hermona kot ogromna medena pogača luna in razlivala čez vse nekako mrazotno otožnost. Kmalu je bila vsa planota odeta v vonjavo meglo in ko se bila jagnjeta pečena in pripravljena grenka zelišča, se je oglašala molitev: »Bodi ti čast in hvala, Adonaj, Gospod in Bog naš, ki si nam dal kruha in sok trte!«

Po večerji sta mesto in vsa planota odmevala godbe in petja. Na ploščadih, pred šotori in pred kolibami so plesali. Od vina razgrete moški in od ljubezni razvnete ženske so se rezgatajoče oglašali in bili ob tamburine. Nebel z desetiimi strunami in kinor e poskakujočim glasom sta se zlivala z glasovi kaldejske sabake, sladka nenija svireli iz ob-jordanskega oleandra jep osnemala grški način igranja na Panovo siringo. Dvojnemu glasu mes-silnima je odgovarjalo srebrno zvončkanje paj-jeona.

Potem je prišla polnoč. Na sredi neba so se kakor diamanten križ lesketali gostoseve in tedaj je vse potihnilo. Samo ognji pred šotori in na prostem so še goreli v epokojnem miru mesečine.

PRVO SREČANJE S KRISTUSOM

1.

Po prazniku opresnikov so se sobotnega večera začeli ljudje zbirati, da bi se vrnili domov. Mnogi so krenili, preden so se odpravili v rodni kraj ali v priistanišče, proti Jordanu, da bi videli Krstnika, čigar oznanjevanje je bilo to leto ob pashi velika novost.

Mesto se je izpraznilo v štirindvajsetih urah. Tudi Pilat se je s svojo pomnoženo kohorto pripravil, da se vrne v Cezarejo ob morju. Preden pa je odšel iz Jeruzalema, je bil še pri pre-obleki Marka Adonija v virilsko togo.

Obrtniške organizacije v novomeškem okraju

Novo mesto, 22. jan.

Pravkar se reorganizirajo obrtniška združenja, ki bodo svojo centralo dobila v Ljubljani in ki bo življenju raznih in nekdanj mnogostevnih obrtniških organizacij dala novo smer in drugačno življenje. Vprašanje obrtniške organizacije je stopilo v novo fazo in bo brez dvoma tudi v javnosti vzbudilo večje ali manjše zanimanje. Ne bo zato menda odveč, če nekoliko vstrie posvetimo tudi organizaciji in stanju obrtnikov, v kolikor so organizirani in skupnem obrtniškem združenju v Novem mestu, ki predstavlja najmočnejšo organizacijo obrtnikov na Dolenjskem in ki zlasti v sedanjih časih, ki zahtevajo kontrolo nabave in oddaje mnogo vrst surovin, igra prevažno vlogo posredovanja med obrtniki na eni strani in dobavitelji in oblastvenimi kontrolnimi organi na drugi strani.

Na Spodnjem Dolenjskem je bilo do l. 1940. mnogo samostojnih obrtniških združenj, ki so po tem letu bila na predlog obrtniške zbornice in takratne banske uprave po večini likvidirana in pripojena skupnemu novomeškemu obrtniškem združenju. Ostalo je le še nekaj samostojnih združenj, tako v Kostanjevici, Mokronogu, Stični in Novem mestu. S to reorganizacijo in s poznejšo priključitvijo novih občin k novomeškemu okraju je novomeško skupno obrtniško združenje postalo menda najmočnejša organizacija obrtnikov na Dolenjskem, kar bo pri bodoči preureditvi obrtniških organizacij vsesokoli treba upoštevati.

Konec leta 1941. je bilo v novomeškem obrtniškem združenju s petimi odseki organiziranih skupaj 442 obrtnikov, ki so zaposlovali 151 pomočnikov in 269 vajencev. Med temi obrtniki so najmočnejše zastopani čevljarji, ki jih združenje šteje 93, ter imajo skupaj 35 pomočnikov in 47

vajencev; na drugem mestu so kovinarji, ki jih je 84, z 279 pomočniki in 38 vajenci; na tretjem mestu so krojači s 63 mojstri, 31 pomočniki in 47 vajenci. Mizarjev je 60 z 39 pomočniki in 57 vajenci, krojačje in šivilj 40 s 5 pomočniki in 37 vajenkami, soboslikarjev in pleskarjev 33, pekov 19, kolarjev 17, cementarjev 7, brivcev in frizerjev 8. Druge obrti so zastopane z manjšimi številom mojstrov.

Vsi ti obrtniki so lani sklenili 117 učnih pogodb, največ v krojaški stroki, ki ji sledijo čevl-jarska, mizarska, kovinarska in dr. Razveljavljenih je bilo 10 učnih pogodb. Izpit je v krojaški stroki lani napravilo skupaj 108 kandidatov. Po strokah so kandidati bili razdeljeni takole: krojači 44, čevljarji 15, mizarji 20, kovinarji 17, peki 2, sedlar 1, kolarji 3, tapetnik 1, soboslikar 1, brivec 3, pečar 1. Od vseh teh kandidatov je pri praktičnem delu izpita padel le eden. Obrtno pooblastilo je dobilo 5 krojačev, 5 čevljarjev, 1 mizar, 2 kovinarja, 2 šivilji, 1 kolar, 1 pek, 1 si-lar, 1 frizer, 2 predelovalca peska, 1 podjetje za nakladanje vagonov in 1 podjetje za praženje kave. Skupaj 23. Odjavljenih obrtov v teku prejš-njega leta je bilo 15. Poslovnih knjižic je zdru-ženje izdalo 85 vajencem in pomočnikom. Mojs-trski izpiti so v prostorih združenja lanske leto bili trikrat, pri katerih je izpit napravilo 50 kan-didatov, ki so bili največ iz krojaške, čevljarške, mizarske in kovinarske stroke.

Iz navedenih podatkov je razvidno, da je no-vomeško obrtniško združenje močno središče do-lenjskega obrtništva in da bo zato razumljivo in potrebno, da bo Novo mesto tudi po reorganiza-ciji obrtniških organizacij ohranilo posebno obrt-niško poslovalnico, ki bo zaradi krepke razvija-jočega se obrtništva v mestu samem in v njegovi bližini in daljnji okolici imela dovolj dela in s tem tudi svoj razlog za obstanek.

Ste že vedeli?

Najbolj priljubljen slikar na svetu je bil ja-panski umetnik Hokusai, ki je zapustil nad sto tisoč oljnatih slik in skic. Med tako plodovite umetnike spada tudi Droume s svojimi 4000 kipi in 1000 lesorezi, Rembrandt s 600 slikami in Mi-chelangelo, ki je v 20 tednih veličastno poslikal Sikstinsko kapelo.

Kitajski zdravniki še danes nosijo s seboj pri obiskovanju bolnikov lutke v naravni velikosti. Lutke nosijo s seboj zaradi tega, ker bolniki, po-sebno pa bolnice, neradi dovoljujejo zdravniške pregleda ter rajši kažejo boleče mesto na lutki.

Japonski jezik, čeprav ima zelo bogat besed-ni zaklad, še nima besede, s katero bi izrazil ironijo, posmehovanje ali pa psovko.

Krstni listi otrok, ki so bili krščeni v New-yorku, imajo tudi odtiske prstov novokrščenecv.

Največji cvet na svetu ima rastlina raphlasia Arnoldi, ki raste v Indiji. Njen cvet ima v pre-meru en meter, zaprt še v popje pa je težak do 7 kilogramov.

Od vseh vrst sadja imajo jagode v sebi naj-več vode. Za njimi kokosov oreh, breskve, zatem pa takoj banane.

oblačilu, ki je stiskala na prsi toplega spečega otroka. Ko je ponočni potnik z mulo došel do grajskih vrat, so ga budni stražarji sprejeli s šepetanjem in skupno potegnili gredo, ki je za-pirala vrata kakor velikanova ključavnica. Star-ec se jim je poklonil v slovo, nenadoma pa se je spomnil, da je nekaj pozabil. Izpustil je mu-lin povodec in se zasukal proti nizki hiši s po-globljenim kamenitim stopniščem. Spusti se po stopnicah in pokaže skozi luknjo pri ključav-nici. Notraj je bila luč. Potrka trikrat. Odpre vrata in odnotraj puhne vonj toplega kruha. Star-ec izvleče srebrnik. Zaspani pek se pripog-ne, vzame največji hleb z zapečeno skorjo in mu ga poda.

Težka grajska vrata zaškrbjajo. Zunaj je bila jasna, zvezdnata noč. Starčevi sandali so se vtiskavili v hladen pesek in njegova hoja je bila počasna. Izza vrhov daljnjih planin se je pokazla ognjena mesečna glava. Pot se je za-svetil. Daleč nekje je bilo videti teman star gozd. Na stolpu, ki se je dvigal nad betlehem-skimi vrati, je stal kakor zamrznjen vojak z dolgim kopjem. Medtem ko se je senca kopja skrajšala do velikosti pedi, je star-ec z mulo stopil v gozd. Zavil je pod razrasle veje stolet-nih dreves. Gozd je bil gluh in globok. Črna nočna ptica dobihi potnike na ovinku, se spu-sti vodniku na ramo in ee oglaši z otožnim gla-som. Star-ec se ustavi in prisluhne. Nič. Pristavi uho na zemljo in ujame oddaljen konjsko to-potanje. Herodovi jezdecji so bili za njim.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob 16 in 18.15, ob nedeljah in praz-nikih na ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30

Lukrecija Borgia

Monumentalno zgodovinsko filmsko ve'delo
Isa d'ola Carlo Nencini, Mario Bernardi
Federico Benfer

KINO UNION - TEL. 22-21

Velika filmska drama ljubezni in ljubosumja
z igralci svetovnega slovesa

Zapuščena

CORINNA LUCHAIRE - MARIA DENIS -
GIO GIO RIGATO

KINO MATICA - TEL. 22-41

Nič ni tako skrito...

da bi ne postalo očito! Zabavna romantična
ljubezenska zgodba z Carlo dei Poggio,
Giu-eeppe Rina di

KINO SLOGA - TEL. 27-30

Voda v Azovskem morju ima v sebi tako malo soli, da jo lahko pijejo živali. Dostikrat jo pa uporabljajo za pijačo tudi ljudje

»Peklenški angleški načrt za Singapur«

Japonci napadajo Singapur z največjo voja-ško točnostjo in natančnostjo. Angleži so v vedno težjem položaju in so se morali že sprijazniti z dejstvom, da bodo morali žrtvovati tudi to važno trdnjavo, na katero so bili vedno tako zelo po-nosni. Da je temu tako, potrjujejo tudi razne pri-prave, ki jih sedaj Angleži delajo v omenjeni trdnjavi. Tako poroča »Donau Zeitung«, da so An-gleži sklenili pred umikom iz trdnjave pognati v zrak vse vodovodne naprave in rezervoarje z vodo ter prepustiti svoji usodi stotisoče prebival-cev. »Donau Zeitung« v zvezi s tem poudarja, da je to peklenški načrt, ki ga Angleži pripravljajo za Singapur.

Umrla nam je naša srčno ljubljena mama, sestra, teta in tašča, gospa

Lina Stiene

Drago pokojnico bomo spremili na njeni zadnji poti v soboto, dne 24. januarja 1942, ob pol 5 popoldne z Žal, iz kapele sv. Andreja, na pokopališče k Sv. Križu. Maša zadušnica bo darovana v ponedeljek, dne 26. januarja, ob pol 8. uri zjutraj v cerkvi Marijinega Oznanjenja.

V Ljubljani, 23. januarja 1942. Žalujoči otroci in sorodniki

Može z noži
v operacijskih dvor-
nah in njih svojstveno
življenje hoste spoz-
nal iz knjige:

KIRURGOVO ŽIVLJENJE

ki jo je napisal slavnj operater
MAJJOCHI. Izide februarja.

Pretrsljiv roman
grude in njenih obli-
kovačev je Budakov

Gonjišče

Prvi del izide aprila, drugi junija
Vse tri knjige v skupnem obse-
gu 1.00 strani so prva skupina
letosnje zbirke „NABA KNJIGA“
Narodna znanje za broš. izv. L.84
(ali 6 obrokov po L.14). Za vez izv.
L.107 (ali 6 obrokov po L.17). Noročite
pri za ožbi „NABA KNJIGA“

LJUBSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI

Angel Karaličev:

Trepetlika

Jaz vas krščujem z vodo, da da bi se spokorili; ta pa, ki pride za menoj, je močnejši od mene; on vas bo krstil s Svetim Duhom in z ognjem.

V tistih časih je vladal na Judovskem kralj Herod. Ko se je na nebu prikazala čudežna zvezda poznala bele lase modrecev, je žalost napolnila dušo Herodovo. Poklical je zvezdo-glede in jih povprašal:

»Zakaj se je pojavila ta visoka zvezda? Ti pa so mu odgovorili.

»Zato, ker je prišel na zemljo kralj kraljev. Temečni judovski vladar se je preplašil in si pregriznil spodnjo ustnico. V očeh mu je iz-brunil plamen. Ukazal je, naj pokličejo povelj-nika konjenice in mu vele:

»Vzemite tisoč vojakov, tisoč konj in tisoč mečev. Pojdi v Betlehem, da pogubiš vse otroke, ki še niso izpolnili dveh let. Naj pogine novi kralj! Naj ugasne ta zvezda, ki me gleda ponoči kakor krvavo oko.«

Jezdecji, ki so izvršili najstrašnejši zločin v zgodovini, so prijezdili v Betlehem skozi južno vrata. Bila je temna noč. Po ozki ulici, ki je vodila proti severnim vratom, je v temi počasi korakal star-ec. Vodil je tenkonogo mulo, na muli pa je bila posajena mlada žena v belem

v razpoke vseh njenih vejic in listov. Sesedla se je od veselja.

Bila je namreč najbolj pošteno drevo na zemlji

Minilo je lefo in dan. Tisti, o katerem je rekel Janez Krstnik, da pojde krstit ljudi z ognjem, je odrasel in se napotil v svet. Odprl je oči slepm, spremenil vodo v vino, obudil mrtvega Lazarja iz groba, raztrosil semena za bogato žetev.

V isto dolinico, kjer so nekoč prenočevali ubežniki iz Betlehema, so stopili nekoga dne trije drvarji s težkimi sekirami in začeli ogle-dovati drevesa okrog sebe. Zagedali so trepet-liko, ki je bila postala visoko in vitko drevo, nekam pomislili in jo začeli sekati.

»Zakaj me ti ljudje sekajo?« vpraša drevo ptico, ki je prihajala iz Jeruzalema.

»Ti ljudje so revni drvarji, ki zbijajo križe in jih prodajajo na velikih judovskih sejmi-h. Napravili bodo iz tebe velik križ, na katerem bo visel razpeti Božji sin.«

»Oh, Gospod!« — vzkligne trepetlika, se za-maje in omahne.

Listje ji je zatrepetalo od groze. In od ti-stihmal do današnjega dne trepetlikini listi v vseh gozdovih sveta trepečejo brez prestanka. (Iz zbirke novel in legend »Vihrušak«, Sofija 1938, poslovenil Z. Žun.).

Za Ljudsko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič

Izdajatelj: inž. Jože Sodja

Urednik: Viktor Centič